Bhagavad Gita

www.arsfloreat.nl

info@arsfloreat.nl

Bhagavad Gita

de driehoek / amsterdam

vertaling: school voor filosofie / amsterdam

deze vertaling is mede gebaseerd op de Engelse vertaling van Shri Purohit Swami, verschenen bij Faber and Faber Ltd te Londen

ISBN 90-6030-177-3

inhoud

voorwoord 7

1 de wanhoop van arjuna...10
2 de weg van kennis..18
3 de weg van handeling 31
4 kennis en afstand doen van handeling 39
5 de weg van afstand doen 47
6 de weg van meditatie...53
7 de weg van realisatie door kennis 62
8 de weg tot het onvergankelijke brahman 67
9 de koninklijke weg en het koninklijke geheim ..73
10 aspecten van de goddelijke glorie........................79
11 het kosmische visioen..87
12 bhakti-yoga of de weg van toewijding................98
13 onderscheid tussen geest en materie.................102
14 de drie guna's 109
15 de allerhoogste...114
16 goddelijke en demonische guna's......................118
17 de drie soorten van geloof 123
18 de yoga van bevrijding door zelf-verzaking 129

voorwoord

De Bhagavad Gita wordt wel een Upanishad genoemd omdat zij de kern van Zelf-kennis bevat en omdat haar leer, evenals die van de Veda's, in drieën is verdeeld, namelijk, Karma (werk of handeling), Upasana (toewijding, devotie) en Jnana (kennis, d.i. kennis van de Waarheid).
Het eerste hoofdstuk is een inleiding. Het tweede is een samenvatting van het hele werk, want in II, 48 en bijbehorende Shloka's (verzen) wordt beschreven hoe het hart gezuiverd kan worden door onzelfzuchtige handelingen die verricht worden zonder wens of begeerte naar beloning of resultaat. In II, 61 en bijbehorende Shloka's wordt aan de zuiveren van hart geleerd hoe zij toewijding of devotie moeten beoefenen, waardoor zij in staat worden gesteld om de hoogste vorm van zelfverloochening te bereiken die geleerd wordt in II, 71 en bijbehorende Shloka's.
Ook kan het hele werk in drie delen verdeeld worden in overeenstemming met de drie termen van de uitspraak (Mahavakya) in de Sama-Veda, *'Dat zijt Gij'* (zie Chandogya Up. VI, viii. 7). Van hieruit bezien zijn de eerste zes hoofdstukken een beschrijving van de 'Weg van het werken zonder verlangen naar de vruchten ervan' en de aard van *Gij*. De volgende

zes hoofdstukken handelen over toewijding of devotie en de aard van *Dat.* De laatste zes hoofdstukken geven een beschrijving van de hoogste kennis en de aard van de middelste term, zijn, hetgeen dus de verbinding vormt tussen *Dat* en *Gij.*

In de Gita staat de idee van Vrijheid centraal, het bereiken van bevrijding door onze eigen taak in het leven (Svadharma) ten volle te vervullen. 'Doe uw plicht zonder te letten op de resultaten. Op deze wijze zult gij uw hart zuiveren, want dit is het vereiste voor volkomen bevrijding' zegt Krishna tot Arjuna en dit is de hoofdtoon van de gesprekken tussen Krishna en Arjuna.

Het thema van de Gita is welbekend. Arjuna is niet bereid om zijn plicht als Kshatrya (krijgsman) te doen - te vechten voor een rechtvaardige zaak - omdat dit het vernietigen van zijn eigen stamgenoten met zich mee bracht. Arjuna zag wel in dat hij voor zijn recht op moest komen en dat zijn taak een rechtvaardige zaak was, maar hij zou liever alle actie verzaken en afstand doen van de wereld dan zijn familieleden en vrienden om te brengen. Wij zien in het antwoord van Krishna hoe deze tegenover deze sentimentele en zwakke houding van Arjuna stond. Hij noemt het een verbinding die slecht past bij een Arya als Arjuna en geheel tegenstrijdig met de hoge idealen van eer en recht. Hij spoort Arjuna aan om

niet toe te geven aan onmannelijkheid, om zijn laaghartigheid en twijfelmoedigheid van zich af te schudden en de taak te volbrengen waar hij voor staat.

Dit is de les die wij allen vergeten zijn en die de Gita ons weer in herinnering zal brengen: ‘Doe uw plicht en let niet op de vruchten ervan.’

1 de wanhoop van arjuna

Dhritarashtra

1. O Sanjaya! Wat gebeurde er op het heilige slagveld van Kurukshetra, toen mijn volk zich daar verzamelde tegen de Pandava's?

Sanjaya

2. Toen Prins Duryodhana het leger van de Pandava's in slagorde zag staan, ging hij tot zijn leermeester Guru Drona en sprak als volgt:

3. 'Vereerde Vader! Zie toch dit machtige leger van de Pandava's, in slagorde opgesteld door de zoon van Koning Drupada, uw wijze leerling.

4. Er zijn helden en grote boogschutters bij; even slagvaardig als Arjuna en Bhima, Yuyudhana, Virata en Drupada, die allen grote strijders zijn;

5. Dhrishtaketu, Chekitana, de dappere Koning van Kashi, Purujit, Kuntibhoja, Shaibya - een meester over velen;

6. Yudhamanyu, Uttamaujas, de zoon van Subhadra en de zonen van Draupadi, beroemde krijgers.

7. En verder, zie eens al die bevelhebbers die zich aan onze zijde geschaard hebben, o beste van alle geestelijke gidsen! De leiders van mijn leger. Ik zal u hun namen noemen.

8. Gij in de eerste plaats; dan Bhishma, Karna, Kripa, grote strijders; Ashvatthama, Vikarna en Jayadratha, de zoon van Somadatta;

9. En vele anderen, allen bereid om mijnentwil te sterven, allen gewapend, allen bekwaam in het oorlogvoeren.

10. Toch schijnt ons leger het zwakst, hoewel aangevoerd door Bhishma en schijnt hun leger het sterkst, hoewel aangevoerd door Bhima.

11. Laat daarom allen in hun rangen en gelederen standvastig op hun post staan, volgens hun indeling; en allen tezamen rondom Bhishma.'

12. Toen, om zijn moed aan te wakkeren, blies de dappere grootvader Bhishma, oudste van de Kurustam, op zijn kinkhoorn, totdat het klonk als leeuwengebrul.

13. En terstond schalden alle kinkhoorns en trommels, trompetten en hoorns in oproerig tumult.

14. Toen, gezeten op hun brede strijdwagen, bespannen met witte paarden, bliezen ook Shri Krishna en Arjuna op hun goddelijke kinkhoorns.

15. Shri Krishna blies op Zijn Panchajanya en Arjuna op zijn Devadatta, de dappere Bhima op zijn beroemde kinkhoorn Paundra.

16. Koning Yudhishthira, de zoon van Kunti, blies op de Anantavijaya en Nakula en Sahadeva op de Sughosha en de Manipushpaka.

17. De ervaren boogschutter, Koning van Kashi en de grote krijger Shikhandi, Dhrishtadyumna, Virata en Satyaki de onoverwinnelijke,

18. En o Koning! Drupada en de zonen van Draupadi en Subhadra de grote strijder, allen bliezen op hun kinkhoorns.

19. Het tumult verscheurde de harten van Dhritarashtra's zonen en deed hemel en aarde beven door zijn echo.

20. Toen Arjuna, wiens banier het Hanuman voerde, de zonen van Dhritarashtra op het slagveld zag staan, klaar om de strijd te beginnen,

21. Hief hij zijn boog op en sprak als volgt tot Shri Krishna:

Arjuna

O Onfeilbare! Stel toch mijn wagen op tussen de beide legers in,

22. Opdat ik kan zien wie aan mijn kant moeten vechten en wie tegen mij;

23. En opdat ik deze ganse stoet van krijgers kan overzien, die zo vurig bereid zijn om Dhritarashtra's zondige zoon te behagen.

Sanjaya

24. Toen bracht Shri Krishna, nadat Hij het verzoek van Arjuna gehoord had, Zijn glanzende wagen precies in het midden tussen de legers tot stilstand,

25. Voor Bhishma en Drona en alle heersers der aarde en sprak als volgt: 'O Arjuna! Zie, hier zijn alle leden van de Kuru-stam verzameld.'

26. Daar onderscheidde Arjuna vaders, grootvaders, ooms, neven, zonen, kleinzonen, leermeesters, vrienden;

27. Schoonvaders en weldoeners, aan beide kanten geschaard. Toen keek Arjuna al die stamgenoten die daar voor hem stonden, aan.

28. En zijn hart smolt van deernis en bedroefd sprak hij:

Arjuna

O mijn Heer! Als ik al deze mijn eigen mensen zie, dorstend naar de strijd,

29. Dan begeven mij mijn ledematen en mijn keel wordt droog. Mijn lichaam beeft en mijn haren gaan overeind staan.

30. De boog Gandiva glipt mij uit de hand en mijn huid gloeit. Ik kan niet rustig blijven, want mijn geest is in opschudding.

31. De voortekenen zijn ongunstig; wat voor goeds kan het doden van mijn volk op dit slagveld brengen?

32. Ach mijn Heer! Ik haak niet naar de overwinning, noch naar het koninkrijk, noch naar enig genot of voordeel. Wat kan een koninkrijk of geluk of leven voor mij zijn,

33. Wanneer zij, terwille van wie ik deze dingen begeer, hier staan, op het punt om hun bezit en hun leven te offeren:

34. Leermeesters, vaders, grootvaders, zonen en kleinzonen, ooms, schoonvaders, zwagers en andere familieleden.

35. Ik zou hen niet kunnen doden, zelfs niet om wille van de drie werelden; hoe zou ik het dan kunnen doen om deze arme aarde? Het kan mij niet schelen of ik zelf gedood word.

36. Mijn Heer! Wat voor geluk kan er komen van de dood van deze zonen van Dhritarashtra? Wij zullen een zonde begaan als wij deze tot het uiterste gedreven mannen doden.

37. Wij zijn een edeler wapenfeit waard dan onze familieleden om te brengen, de zonen van Dhritarashtra; want, mijn Heer! hoe kunnen wij gelukkig zijn indien wij onze stamgenoten doden?

38. Ofschoon deze mannen, verblind door hebzucht, geen schuld vermoeden in het vernietigen van hun stamgenoten of in het vechten tegen vrienden,

39. Zouden wij, die onze ogen open hebben en die het verkeerd vinden om ons eigen huis te vernietigen, ons niet moeten afwenden van zo'n grote misdaad?

40. De vernietiging van onze verwanten betekent de vernietiging van de tradities van ons oude geslacht en als deze verloren gaan, dan zal ongeloof onze haardsteden overspoelen.

41. Wanneer ongeloof zich verspreidt, dan beginnen de vrouwen af te dwalen; als zij hun reinheid verliezen, dan zal overspel het gevolg zijn.

42. Overspel verbrokkelt zowel de familie als degenen die haar bezoedelen; en onderwijl zullen de zielen van onze voorouders verkommeren doordat er geen begrafenisrijst en reinigingsoffer meer wordt gebracht.

43. Door de verwoesting van ons geslacht en de verontreiniging van het bloed, zullen zowel de oude tradities als de familiezuiverheid verloren gaan.

44. De wijzen zeggen, mijn Heer! dat zij wier oude tradities verloren zijn, voorgoed verloren zijn.

45. Ach, het is vreemd dat wij bereid zouden zijn om onze eigen landgenoten te doden en een grote zonde te begaan, teneinde het genot van een koninkrijk te smaken.

46. Maar als omgekeerd, Dhritarashtra's zonen met hun wapens in de hand, mij zouden doden, ongewapend en zonder verzet, dan zou dat werkelijk beter zijn voor mijn welzijn.

Sanjaya

47. Toen hij aldus, midden tussen de beide legers, gesproken had, zonk Arjuna neer op de bank van de wagen en wierp zijn pijl en boog weg, zijn hart gebroken van verdriet.

Dit is het einde van het eerste hoofdstuk, getiteld:
De Wanhoop van Arjuna.

2 de weg van kennis

1. Toen vertelde Sanjaya hoe Shri Krishna, ziende dat Arjuna overstelpt was van deernis, met ogen omfloerst van stromende tranen en vol wanhoop, hem troostte:

Shri Krishna

2. Mijn geliefde vriend! Waarom geeft ge u, juist aan de vooravond van de strijd, over aan zwakheid, die niet tot eer strekt aan hen die zich Arya's noemen en hen slechts schande brengt en hen de poorten des hemels verspert?

3. O Arjuna! Geef niet toe aan onmannelijkheid! O gij die de schrik zijt van uw vijanden! Schud die schandelijke lafhartigheid van u af en maak u op om te handelen!

Arjuna

4. Mijn Heer! Hoe kan ik, wanneer de strijd woedt, een pijl afschieten op Bhishma en Drona, die ik eerbied verschuldigd ben?

5. Liever wilde ik mij als bedelaar met een korst brood tevreden stellen, dan deze mijn leermeesters te doden, deze dierbare, edele zielen! Deze meesters, die mijn weldoeners zijn, te doden zou gelijk staan met ’s levens zoete vreugden te bevlekken met hun bloed.

6. Ook kan ik niet zeggen of het beter ware dat zij mij overwonnen, dan dat ik hen overwon, daar ik toch geen prijs meer op mijn leven zou stellen als ik deze zonen van Dhritarashtra doodde, die zich nu voorbereiden op de strijd.

7. Mijn hart is zwaar van medelijden en mijn geest verward over wat mijn plicht is. Daarom, mijn Heer! Zeg mij wat het beste is voor mijn geestelijk welzijn, want ik ben uw discipel. Leidt Gij mij, bid ik U.

8. Want al zou ik de heerschappij over de zichtbare wereld verwerven of over de onzichtbare, het zou toch niet de angst verdrijven die nu mijn zinnen doet verstijven.

Sanjaya

9. Arjuna, de overwinnaar van alle vijanden, zei vervolgens tot Govinda (Shri Krishna): ‘Ik wil niet vechten’ en daarop werd hij stil.

10. Daarop richtte Shri Krishna, met een glimlach vol goedheid, het woord tot hem die zo terneergeslagen in het midden tussen de beide legers zat.

Shri Krishna

11. Waarom treurt ge over hen aan wie geen smart verschuldigd is en boogt ge nochtans op wijsheid? De wijzen treuren noch om de doden, noch om de levenden.

12. Er is nooit een tijd geweest dat Ik niet was, noch gij, noch deze prinsen niet waren; er zal nooit een tijd komen waarin wij ophouden te zijn.

13. Zoals de ziel in dit lichaam kindertijd, jeugd en ouderdom ervaart, zo gaat zij tenslotte in een ander lichaam over. De wijzen laten zich hierdoor niet misleiden.

14. De uiterlijke contacten die koude, hitte, pijn en geluk brengen, komen en gaan; zij zijn niet blijvend. Verdraag hen moedig, O Prins!

15. Alleen een evenwichtig mens wiens ziel onbewogen is door wisselend gebeuren, die vreugde en pijn gelijkmoedig aanvaardt, is geschikt voor onsterfelijkheid.

16. Dat wat niet is, zal nooit zijn; dat wat is, zal nooit ophouden te zijn. Voor de wijzen zijn deze waarheden vanzelfsprekend.

17. De Opperste Geest (het Zelf) die alles wat wij zien doordringt, is onvergankelijk. Niets kan Het vernietigen.

18. De materiële lichamen waarin deze eeuwige, onverwoestbare, onmeetbare Opperste Geest woont, zijn alle eindig. Daarom, vecht, O moedig mens!

19. Hij die denkt dat het Zelf doodt en hij die denkt dat het Zelf kan worden gedood, zijn beiden onwetend. Het Zelf doodt niet, noch wordt Het gedood.

20. Het Zelf werd niet geboren; Het zal nooit sterven; evenmin kan Het, eens geweest zijnde, ooit ophouden te zijn; ongeboren, eeuwig, altijd blijvend en toch zeer oud, sterft het Zelf niet wanneer het lichaam sterft.

21. Hoe zou hij die weet dat het Zelf onverwoestbaar, onsterfelijk, ongeboren, altijd-dezelfde is, hoe zou hij doden of zich laten doden?

22. Zoals een mens zijn versleten kleren wegdoet en nieuwe aantrekt, zo werpt ook het Zelf zijn afgeleefde lichamen weg en neemt nieuwe aan.

23. Wapens doorklieven Het niet, vuur verbrandt Het niet, water doordrenkt Het niet en wind verdroogt Het niet.

24. Het Zelf is ondoordringbaar; Het kan noch verdronken, noch verbrand, noch verdroogd worden. Het is eeuwig, allesdoordringend, onverwoestbaar, onbeweeglijk en zeer oud.

25. Het Zelf wordt het ongemanifesteerde, het ondenkbare, het onveranderlijke genoemd. Daarom hebt ge, deze waarheid kennende, geen reden om te treuren.

26. Zelfs als ge Het beschouwt als voortdurend geboren wordend, voortdurend stervend; zelfs dan nog, O machtig mens! hebt ge geen reden om te treuren.

27. Want dood komt even zeker tot datgene wat geboren is, als geboorte tot datgene komt wat dood is. Treur daarom niet om wat onvermijdelijk is.

28. Het begin en het einde van wezens zijn onbekend. Wij zien slechts de tussenliggende vormen. Wat voor reden is er dan tot droefenis?

29. De een hoort met verbazing over het Zelf, een ander vindt Het wonderbaarlijk, een derde luistert zonder te begrijpen. Zo is er nauwelijks één die Het kent, ofschoon er veel over gesproken wordt.

30. Dit Zelf, dat in het lichaam van allen woont, is onverwoestbaar. Daarom moet ge niet over enig schepsel rouwen.

31. Betracht daarom uw eigen plicht en aarzel niet. Niets kan een krijgsman meer welkom zijn dan een rechtvaardige strijd.

32. Hij mag zich gelukkig prijzen wanneer hij ten strijde wordt geroepen in zulk een strijd waarin de poorten des hemels voor hem openstaan.

33. Doch als ge weigert te vechten voor deze rechtvaardige zaak, dan zult ge uw plicht en uw eer verzaken en u daardoor zonde op de hals halen.

34. De wereld zal eeuwig schande over u spreken en voor een edelman is eerloosheid erger dan de dood.

35. Grote legeraanvoerders zullen denken dat ge het slagveld ontvlucht zijt uit lafheid en hoewel eens geëerd, zal men u verachtelijk vinden.

36. Uw vijanden zullen kwaad van u spreken en uw moed bespotten. Kan er iets zijn dat vernederender is?

37. Als ge gedood wordt, zult ge de hemel verwerven; maar als ge overwint, dan zult ge het koninkrijk der aarde genieten. Daarom, O zoon van Kunti! sta op en vecht.

38. Kijk met gelijke ogen naar genoegen en pijn, overwinning en nederlaag. Maak u gereed voor de strijd, dan zult ge geen zonde begaan.

39. Ik heb nu de leer van Zelf-realisatie medegedeeld. Luister nu, dan zal Ik u de leer van Handeling verklaren, door middel vaarvan ge, O Arjuna, de boeien van Karma (handeling) zult verbreken.

40. Op dit Pad is geen inspanning ooit verspild, noch kan deze verkeerde resultaten voortbrengen. Zelfs zeer weinig van deze leer, in de praktijk toegepast, beschermt u voor het grote gevaar (om weer in het rad van geboorte en dood gevangen te worden).

41. Door middel hiervan richt ge uw voornemen slechts op één doel, terwijl de besluitelozen op ontelbare zijpaden afdwalen.

42. Zij die zeer vast gehecht zijn aan macht en pracht en die zich laten misleiden door de bloemrijke taal van onwijzen, verheerlijken de letter van de Veda's en zeggen: 'Er is niets beter dan dit.'

43. Zij gaan slechts bij hun begeerte te rade en bedenken speciale riten om hun eigen genot en macht te verzekeren; het resultaat is slechts wedergeboorte.

44. Terwijl hun geest in beslag wordt genomen door gedachten aan macht en persoonlijk genoegen, kunnen zij hun onderscheidingsvermogen niet op één punt richten.

45. De Veda's spreken over de drie Guna's. Bevrijd u uit de triade van de Guna's, O Arjuna! Rijs boven hen uit. Rijs uit boven alle paren van tegenstellingen, wees standvastig, vrij van wereldse zorgen en vestig u in het Zelf als middelpunt.

46. Voor de Brahmaan die het Zelf heeft leren kennen zijn de Veda's van evenveel nut als een waterreservoir wanneer er een vloedgolf is.

47. Houd u slechts bezig met het werk, niet met de vrucht ervan. Laat de vrucht van uw handelingen dan niet uw beweegreden zijn; maar raak anderzijds ook niet onder bekoring van daadloosheid.

48. Vestig u in Yoga, laat gehechtheid varen en beschouw succes en mislukking met gelijke ogen. Yoga betekent gelijkmoedigheid.

49. Werken voor een resultaat staat ver beneden werken met een geest die onverstoord is door gedachten aan een resultaat. Neem dan uw toevlucht tot gelijkmoedigheid. Het zijn slechts de kleingeestigen die voor een beloning werken.

50. Wanneer een mens innerlijke gelijkmoedigheid bereikt (Yoga), dan bevrijdt hij zich in dit leven van zonde zowel als van deugd. Houdt gij u dus aan deze gelijkmoedigheid. Gelijkmoedigheid is de ware kunst om te leven.

51. De wijzen, geleid door deze innerlijke gelijkmoedigheid, doen afstand van de vrucht van handelingen en bevrijd van de ketenen van wedergeboorte, bereiken zij de hoogste gelukzaligheid.

52. Wanneer uw verstand de valstrikken van de illusie achter zich heeft gelaten, dan zult ge alles wat ge reeds gehoord hebt en nog horen zult, gelijkelijk beoordelen.

53. Wanneer het verstand, verbijsterd door de veelheid van opvattingen, onverstoorbaar blijft en vastgeworteld is in het Zelf, dan zult ge Zelf-realisatie bereiken.

Arjuna

54. Mijn Heer! Hoe kunnen wij de mens herkennen die tot wijsheid gekomen is, die deze staat van gelukzaligheid bereikt heeft en wiens geest standvastig is? Hoe spreekt hij, hoe leeft hij, hoe handelt hij?

Shri Krishna

55. Wanneer een mens de begeerten van zijn geest heeft opgegeven en alleen met het Zelf tevreden is, dan is het zeker dat hij wijsheid bereikt heeft.

56. De wijze wiens geest niet verward raakt door tegenslag, die niet naar genot hunkert, die vrij is van genegenheid, boosheid of angst - houd zo iemand voor een mens die tot wijsheid gekomen is.

57. Hij die, waar hij ook gaat, aan persoon noch plaats gehecht is, die goed en kwaad gelijkelijk aanvaardt - houd hem voor iemand die tot wijsheid gekomen is.

58. Hij die zijn zinnen kan terugtrekken van de aantrekkingskracht van hun objecten, zoals de schildpad zijn ledematen binnen zijn schaal trekt, wees ervan verzekerd dat zo iemand werkelijk tot wijsheid is gekomen.

59. De zintuiglijke objecten keren zich af van hem die zich ervan onthoudt. Zelfs hebben zij hun bekoring verloren voor hem die de waarheid gezien heeft.

60. O Arjuna! Zelfs de geest van een wijze wordt ondanks zijn inspanning met geweld meegesleurd door zijn tumultueuze zinnen.

61. Laat hij ze alle in bedwang houden en laat hij voortdurend mediteren met Mij als middelpunt; want wie aldus zijn zinnen overwint, is werkelijk tot wijsheid gekomen.

62. Wanneer een mens blijft stilstaan bij het zintuiglijke object, dan schept hij er een aantrekkingskracht voor; aantrekkingskracht ontwikkelt zich tot begeerte en begeerte baart toorn.

63. Toorn veroorzaakt misleiding; misleiding, verlies van geheugen; door verlies van geheugen wordt het onderscheidingsvermogen vernield; en verlies van onderscheidingsvermogen leidt tot ondergang.

64. Maar de mens die zichzelf in bedwang heeft, die zich beweegt temidden van zintuiglijke objecten, vrij van gehechtheid zowel als van afkeer, die wint eeuwige vrede.

65. Als hij vrede bereikt heeft, is hij vrij van lijden; want wanneer de geest vrede krijgt, volgt daarop standvastigheid.

66. Standvastigheid valt niet ten deel aan hem die zich niet kan concentreren. Zonder concentratie kan er geen meditatie zijn; hij die niet kan mediteren behoeft geen vrede te verwachten; en hoe kan men, zonder vrede, geluk verwachten?

67. Zoals een schip op zee door de storm her- en derwaarts wordt geslingerd, zo wordt het onderscheidingsvermogen meegesleurd door de geest, wanneer deze wordt belaagd door de dwalende zinnen.

68. Daarom, O Machtige-in-de-Wapens! Hij die zijn zinnen los weet te houden van hun objecten - wees er zeker van dat zo iemand werkelijk tot wijsheid is gekomen.

69. De wijze leeft voor datgene wat duister is voor alle andere wezens en hij acht niet datgene waarvoor de wereld leeft.

70. Alleen hij bereikt vrede, in wie de begeerten vloeien zoals rivieren in de oceaan die, hoewel zij boordevol water is, toch eeuwig dezelfde blijft; niet degene die door begeerte wordt meegesleurd.

71. De mens die begeerte opgeeft, die zonder het gevoel van 'Ik' en 'Mijn' leeft en geen verlangens heeft, bereikt vrede.

72. O Arjuna! Dit is de staat van Zelf, van Opperste Geest (Brahman). Wanneer iemand dit eenmaal bereikt, zal het hem nooit meer worden ontnomen. Zelfs in zijn laatste uur zal hij daar steeds in gevestigd blijven en hij zal één worden met het Eeuwige.

Dit is het einde van het tweede hoofdstuk, getiteld:
De Weg van Kennis.

3 de weg van handeling

Arjuna

1. O Heer! Indien wijsheid boven actie staat, waarom geeft Gij mij dan de raad om mij in deze verschrikkelijke strijd te wikkelen?

2. Uw woorden verwarren mij en verbijsteren mijn verstand. Zeg mij daarom, bid ik u, de enige manier waarop ik zonder te twijfelen het hoogste kan bereiken.

Shri Krishna

3. In deze wereld is er, zoals Ik reeds zei, een tweevoudig pad, O zondeloze! Er is het Pad van Kennis voor hen die mediteren en het Pad van Actie voor hen die werken.

4. Geen mens kan het vrij-zijn van actie bereiken door zich te weerhouden van handeling; noch ook kan hij volmaaktheid bereiken enkel door handeling te weigeren.

5. Hij kan zelfs niet voor een ogenblik werkelijk inactief zijn; want de Kwaliteiten der Natuur (de Guna's) zullen hem dwingen tot actie, of hij wil of niet.

6. Hij die zich onbeweeglijk houdt en weigert te handelen, maar die aldoor over zintuiglijke objecten denkt, die misleide ziel is eenvoudig een hypocriet.

7. Maar, O Arjuna! Alle eer aan hem wiens geest zijn zinnen in bedwang heeft; want daarmee begint hij het Pad van Juiste Handeling te volgen, terwijl hij ervoor zorgt dat hij steeds ongehecht blijft.

8. Doe uw plicht zoals voorgeschreven; want actie terwille van plicht is hoger dan geen actie. Zelfs het onderhoud van het lichaam zou onmogelijk zijn als de mens inactief zou blijven.

9. In deze wereld zijn de mensen vastgeketend aan actie, tenzij deze als offer wordt uitgevoerd; daarom, O Arjuna! voer uw daden zonder gehechtheid uit, alleen als offer.

10. In het begin, toen Prajapati (de Schepper) alle wezens schiep door Zichzelf te offeren, zeide Hij tot hen: 'Door het offer zult gij u voortplanten en het zal al uw begeerten bevredigen.

11. Behaagt daardoor de Goden en laat de Goden u behagen; dankzij deze wederkerigheid zult ge uw hoogste welzijn bereiken.

12. Want, voldaan door het offer, zullen de Goden u alle vreugde geven die ge kunt begeren. Maar hij die geniet van hun gaven zonder iets terug te geven, is in feite een dief.'

13. De rechtvaardigen die het voedsel genieten dat van het offer is overgebleven, zijn vrij van alle smet; maar de zelfzuchtigen die hun tafel alleen voor zichzelf dekken, voeden zich slechts met zonde.

14. Alle wezens zijn het product van voedsel; voedsel is het product van regen, regen komt uit het offer en het offer is de edelste vorm van actie.

15. Alle actie vindt haar oorsprong in de Opperste Geest (het Zelf), die onvergankelijk is en alles doordringt. Deze Opperste Geest heeft in het offer zijn eeuwige grondslag.

16. Hij die het rondwentelende wiel der schepping niet dient, maar in plaats daarvan een zondig leven leidt en vreugde schept in de bevrediging van zijn zinnen, O Arjuna, leeft tevergeefs.

17. Maar de mens die zijn vreugde alleen zoekt in het Zelf, die voldaan is in het Zelf en zich volledig verzadigt in het Zelf; zulk een mens heeft niets meer te volbrengen.

18. Hij heeft niets te winnen door het uitvoeren of niet uitvoeren van actie, zijn welzijn hangt niet af van enige bijdrage die een aards schepsel kan leveren.

19. Daarom, doe volmaakt uw plicht, zonder zorg om de resultaten; want hij die zijn plicht volledig onthecht doet, bereikt het Allerhoogste.

20. Koning Janaka en anderen bereikten volmaaktheid door handeling zonder gehechtheid. Juist terwille van het welzijn van de wereld is het uw plicht om te handelen;

21. Want alles wat een groot man doet, wordt door anderen nagevolgd. De mensen voegen zich naar de standaard die hij gesteld heeft.

22. Er is niets in de drie werelden, O Arjuna! dat door Mij gedaan moet worden; noch is er iets dat Ik niet bereikt heb of nog moet bereiken, toch ga Ik steeds voort met handelen.

23. Want indien Ik niet zonder ophouden zou handelen, O Prins! dan zouden de mensen maar al te graag hetzelfde doen.

24. En indien Ik Mij weerhield van actie, dan zou het menselijk geslacht te gronde gaan; dan zou Ik de wereld tot chaos leiden en vernietiging zou er het gevolg van zijn.

25. Zoals de onwetenden handelen omdat zij gehecht zijn aan handelen, zo behoren de wijzen te handelen zonder zulk een gehechtheid en zij moeten hun ogen, O Arjuna! alleen gevestigd houden op het welzijn van de wereld.

26. Maar een wijze moet niet het verstand van de onwetenden, die gehecht zijn aan actie, in de war brengen; laat hij zijn eigen handelingen in de juiste geest uitvoeren, geconcentreerd op Mij, zo zal hij allen bezielen om hetzelfde te doen.

27. Het zijn de Guna's van Prakriti (de Natuur), die alle handelingen uitvoeren. Alleen de onwetende, misleid door persoonlijk egoïsme, zegt: 'Ik ben het die doet.'

28. Maar hij die het verband tussen de Guna's en actie werkelijk begrijpt, is niet gehecht aan de daad, want hij weet dat het niets anders is dan actie en reactie van de Guna's onderling.

29. Zij die de Guna's niet begrijpen, zijn geïnteresseerd in de daad. Maar toch moet de wijze die de waarheid kent, het verstand van hem die haar niet kent, niet in de war brengen.

30. Geef daarom uw daden over aan Mij, concentreer uw gedachten op het Zelf en begin de strijd, vrij van zelfzucht en zonder beloning te verwachten, terwijl alle opwinding uit uw geest verdwenen is.

31. Zij die altijd handelen in overeenstemming met Mijn leer, in vast vertrouwen en zonder tegenspraak, ook zij zijn bevrijd van de slavernij van actie (Karma).

32. Maar zij die spotten met Mijn leer en haar niet toepassen, zijn onwetend, verstoken van wijsheid en blind. Zij zoeken slechts hun eigen ondergang.

33. Zelfs een wijs mens handelt naar de aard van zijn natuur; en inderdaad handelen alle schepselen volgens hun natuur. Wat heeft dwang dan voor zin?

34. Begeerte en afkeer die opgewekt worden door de zintuiglijke objecten, ontstaan uit de zinnen; geef er niet aan toe. Zij versperren slechts het pad.

35. Het is beter uw eigen plicht te doen, van hoe weinig verdienste ook, dan die van een ander te doen, hoe bekwaam ge ook zijt. Het is beter te sterven terwijl men zijn eigen plicht doet, want de plicht van een ander te doen is vol gevaar.

Arjuna

36. Mijn Heer! Zeg mij, wat is het dat een mens tot zonde drijft, zelfs tegen zijn wil en als het ware onder dwang?

Shri Krishna

37. Het is begeerte, het is afkeer, geboren uit passie (Rajas). Begeerte verteert en bederft alles. Het is 's mensen grootste vijand.

38. Zoals vuur verhuld wordt door rook, een spiegel door stof en een kind door de moederschoot, zo is het heelal gewikkeld in begeerte.

39. Zij is de voortdurende vijand van de wijze; zij bezoedelt het gelaat der wijsheid. Zij is even onverzadigbaar als de vlam van een vuur.

40. Zij werkt door de zinnen, het denken (Manas) en de rede (Buddhi) en zij vernietigt wijsheid met hun hulp en verbijstert de ziel.

41. Daarom, O Arjuna! bedwing eerst uw zinnen en dood dan begeerte; want zij is vol van zonde en de verdelgster van kennis en wijsheid.

42. Men zegt dat de zinnen machtig zijn. Maar boven de zinnen staat de geest (Manas), hierboven staat het onderscheidingsvermogen (Buddhi) en daarboven, groter dan dit, staat Hij, het Allerhoogste Zelf (de Atman).

43. Dus, O Machtigste-in-de-wapens! weet dat Hij boven het onderscheidingsvermogen staat, bedwing met Zijn hulp uw persoonlijk egoïsme en dood uw vijand Begeerte, hoe uiterst moeilijk het ook moge zijn.

Dit is het einde van het derde hoofdstuk, getiteld:
De Weg van Handeling.

4 het pad van kennis en afstand doen van handeling

Shri Krishna

1. Deze onvergankelijke Yoga leerde Ik aan Vivasvat; Vivasvat gaf haar door aan Manu, de Wetgever en Manu aan Koning Ikshvaku.

2. De Koninklijke Wijzen (rajarshis) kenden haar, want het was hun traditie. Toen werd zij na lange tijd tenslotte vergeten.

3. Het is deze zeer oude Yoga die Ik nu aan u heb geopenbaard, daar gij Mijn toegewijde leerling zijt en Mijn vriend. Het is het Allerhoogste Geheim.

Arjuna

4. Mijn Heer! Vivasvat werd voor u geboren, hoe kunt gij het hem dan hebben geopenbaard?

Shri Krishna

5. Ik werd steeds opnieuw geboren, van de ene tijd in de andere; evenals gij, O Arjuna! Mijn geboorten zijn Mij bekend, maar gij kent de uwe niet.

6. Ik heb geen begin. Al ben ik onvergankelijk en tevens Heer van alle wezens, toch is het volgens Mijn eigen wil en macht dat Ik Mijzelf manifesteer (Maya).

7. Telkens wanneer gerechtigheid in verval raakt en ongerechtigheid hoogtij viert, dan, O Arjuna! reïncarneer Ik Mijzelf.

8. Om de rechtvaardigen te beschermen, om de bozen te vernietigen en om de Leer en de Wet te vestigen, word Ik van tijdperk tot tijdperk (Yuga) wedergeboren.

9. Hij die de goddelijke waarheid omtrent Mijn geboorte en leven realiseert, wordt niet meer wedergeboren; en wanneer hij zijn lichaam verlaat, wordt hij één met Mij.

10. Velen hebben hun bestaan in het Mijne opgelost, zijn bevrijd van begeerte, angst en boosheid, steeds vervuld van Mij en gezuiverd door de helder verlichtende vlam van Kennis.

11. Wanneer mensen Mij trachten te eren, op welke wijze ook, zo heet Ik hen welkom. Langs welk pad zij ook reizen, het leidt tenslotte tot Mij.

12. Zij die op welslagen uit zijn, aanbidden de Goden en in deze wereld dragen hun handelingen onmiddellijk vrucht.

13. De vier afdelingen van de maatschappij (de wijze, de soldaat, de koopman, de arbeider) werden door Mij geschapen, in overeenstemming met de natuurlijke verdeling van Guna's en aanleg. Ik ben de Maker ervan, ofschoon Ik Zelf geen handeling verricht en onveranderlijk ben.

14. Mijn handelingen binden Mij niet, noch ook begeer Ik iets van hetgeen zij kunnen brengen. Hij die Mij aldus in zichzelf waar maakt, wordt niet de slaaf van actie.

15. In het licht van deze wijsheid hebben onze voorouders, die bevrijding zochten, hun handelingen verricht. Handel ook gij zoals onze voorouders in lang-vervlogen tijd dat deden.

16. Wat is handeling en wat is niet-handelen? Dat is een vraag die zelfs de wijzen verbijsterd heeft. Maar Ik zal u de filosofie van handeling verklaren en wanneer ge die kent zult ge vrij zijn van kwaad.

17. Het is nodig zich erop te bezinnen wat juiste handeling is, wat onjuiste handeling en wat niet-handelen is, want zeer verborgen is de weg van handeling.

18. Hij die niet-handelen in handeling kan zien en handeling in niet-handelen, is een wijze onder de mensen. Hij is evenwichtig, zelfs al verricht hij nog steeds handelingen.

19. De verstandigen noemen hem een wijsgeer; want alles wat hij onderneemt is vrij van het oogmerk van begeerten en zijn daden zijn gezuiverd door het vuur van kennis.*

20. Daar hij afstand heeft gedaan van alle opeisen van vruchten van zijn handelingen en steeds tevreden en onafhankelijk is, doet hij in werkelijkheid niets, zelfs al lijkt het of hij handelt.

21. Hij verwacht niets, zijn geest en persoonlijkheid heeft hij in bedwang, hij is zonder hebzucht en doet alleen lichamelijke handelingen en ofschoon hij handelt blijft hij toch onbesmet.

22. Tevreden met wat op hem afkomt zonder inspanning van hemzelf, stijgt hij uit boven de paren van tegenstellingen, is vrij van afgunst, zijn geest is in evenwicht, zowel in slagen als in falen; en ofschoon hij handelt, zullen de gevolgen hem toch niet binden.

* kennis: d.w.z. kennis van de waarheid

23. Hij die zonder gehechtheid is en vrij, wiens denken gericht is op wijsheid als middelpunt, diens handelingen, verricht als offer, laten geen spoor achter.

24. Voor hem is het offer gelijk aan het Zelf; het Zelf en de offerande zijn één en hetzelfde; het is het Zelf dat geofferd wordt in Zijn eigen vuur en juist in de actie wordt zulk een mens verenigd met het Zelf, daar zijn geest, terwijl hij zijn handeling verricht, nooit ophoudt op het Zelf gevestigd te zijn.

25. Sommige Yogi's brengen hun offergaven aan de Goden; anderen offeren zichzelf op het altaar van het Zelf.

26. Sommigen offeren hun lichamelijke zinnen in het vuur van zelfbedwang; anderen offeren hun contact met uiterlijke objecten in het offervuur van hun zinnen.

27. Weer anderen offeren hun bezigheden en hun levenskracht in het Geestelijk vuur van zelfverloochening dat wordt aangewakkerd door kennis.

28. En nog weer anderen geven hun rijkdom, hun strenge onthouding en hun meditatie als offer. Monniken die zich aan hun geloften hebben gebonden, zien af van hun geleerde kennis van de Geschriften en zelfs van hun geestelijke macht.

29. Er zijn er die beheersing van de Vitale Kracht Prana-Apana) beoefenen en de subtiele krachten van Prana en Apana beheersen, waarbij zij hun Prana opofferen aan hun Apana of omgekeerd.

30. Anderen veranderen hun levenswijze en offeren hun wereldlijk leven aan het geestelijk vuur. Allen begrijpen het beginsel van het offer en door middel daarvan worden hun zonden uitgewist.

31. Als beloning voor hun offer proeven wij de nectar van onsterfelijkheid en bereiken het Eeuwige Brahman. Deze wereld is niet voor degenen die weigeren een offer te brengen; en nog minder de andere wereld.

32. Op deze wijze kan men terwille van het Zelf nog andere offers brengen. Weet dan dat zij alle afhankelijk zijn van handeling. Dit wetende zult ge vrij zijn.

33. Het offer van Kennis is hoger dan welk materieel offer ook; want, O Arjuna! het hoogtepunt van handeling is altijd Kennis.

34. Dit zult ge leren door uzelf aan des Meesters voeten te werpen; door uw vragen tot Hem te richten en door Hem te dienen. De wijzen die de Waarheid hebben gerealiseerd zullen u wijsheid leren.

35. Wanneer ge *DAT* gekend zult hebben, zult ge nooit meer in verwarring zijn; en O Arjuna! door de macht van die wijsheid zult ge al deze mensen zien als ware het uw eigen zelf en daardoor als Mij.

36. Al waart ge de grootste aller zondaren, toch zult ge de poel van alle zonden oversteken in de veerboot van kennis.

37. Zoals het vuur, eenmaal ontstoken, de brandstof verteert, zo worden, O Arjuna! de sintels van actie tot as verbrand in de vlam van kennis.

38. Er is niets ter wereld zo zuiverend als kennis; en hij die een volmaakte wijze is, vindt deze tenslotte in zijn eigen Zelf.

39. Hij die vol vertrouwen is, bereikt kennis, evenals hij die zijn zinnen in bedwang kan houden. Wanneer hij deze kennis heeft bereikt, zal hij weldra de Opperste Vrede bereiken.

40. Maar de onwetende en degene die geen vertrouwen heeft en de twijfelaar, zijn verloren. Noch in deze wereld, noch ergens anders, staat hem die altijd twijfelt, enig geluk te wachten.

41. Maar de mens die afstand heeft gedaan van handeling terwille van meditatie, die zijn twijfel in tweeën heeft gekliefd met het zwaard van kennis, die altijd gevestigd blijft in het Zelf, die is niet gebonden door zijn handelingen.

42. Daarom, hak met het zwaard van kennis de twijfels van uw hart aan stukken, die door uw eigen onwetendheid verwekt zijn, sta op en volg het Pad van Kennis!

Dit is het einde van het vierde hoofdstuk getiteld:
Het Pad van Kennis en Afstand doen van Handeling.

5 de weg van afstand doen

Arjuna

1. Mijn Heer! Het ene ogenblik prijst Gij het afstand doen van handeling en het andere ogenblik juiste handeling. Zeg mij naar waarheid, bid ik u, welke van beide het beste is?

Shri Krishna

2. Het Afstand doen van Handeling en het Pad van Juiste Handeling leiden beide tot het hoogste geluk; doch juiste handeling is het beste van de twee.

3. Hij is de ware asceet (Sannyasi) die nooit begeerte of afkeer heeft, die niet beïnvloed wordt door de paren van tegenstellingen en gemakkelijk bevrijd wordt van gebondenheid.

4. Slechts de niet-verlichten beschouwen wijsheid en juiste handeling als afzonderlijke zaken; de wijzen echter doen dat niet. Als een mens het ene kent, geniet hij de vrucht van beide.

5. Het niveau dat men bereikt door wijsheid, kan men eveneens bereiken door juiste handeling. Hij die inziet dat beide één zijn, kent de Waarheid.

6. Zonder concentratie (Yoga), O Machtig Mens! is afstand doen moeilijk, maar de wijsgeer die altijd over het Goddelijke mediteert, zal weldra het Eeuwige Brahman bereiken.

7. Hij die door Yoga tot harmonie is gebracht, die zuiver is, die zijn zinnen en zijn persoonlijke zelf overwonnen heeft, die zijn hoogste Zelf gerealiseerd heeft als het Zelf van allen, zulk een mens is niet gebonden door zijn handelingen, zelfs al handelt hij.

8. Hoewel zulk een wijze ziet, hoort, ruikt, eet, zich beweegt en slaapt en adem haalt, kent hij toch de Waarheid en hij weet dat hij het niet is, die handelt.

9. Hoewel hij spreekt, hoewel hij geeft en ontvangt, hoewel hij zijn ogen opent en sluit, weet hij toch altijd dat het slechts zijn zinnen zijn die zich vermaken tussen de zintuiglijke objecten.

10. Hij die zijn handelingen opdraagt aan Brahman, zonder enige gehechtheid eraan, is en blijft even onbesmet door zonde als een waterlelie door waterdruppels.

11. De wijze voert zijn handelingen uit zonder enige gehechtheid, hij maakt gebruik van zijn lichaam, geest en verstand en zelfs van zijn zintuigen en hij beschouwt al deze altijd als een middel tot zuivering.

12. Daar hij eenmaal afstand heeft gedaan van de vruchten van handeling, verwerft hij eeuwige vrede. Anderen die niet bekend zijn met de Weg tot Zelf-ontwikkeling en die gedreven worden door wensen, begeerten en verlangens, die zich vastklampen aan de vruchten van hun handelingen, raken daarin verstrikt.

13. Daar hij in de geest afstand heeft gedaan van alle handelingen, geniet de zelf-beheerste ziel van een hoog geluk in dit lichaam, dat de Stad met negen poorten genoemd wordt. Noch doet hij zelf iets, noch laat hij iets doen.

14. De Heer van dit universum heeft niet beschikt dat er handeling zou zijn, noch dat er aanleiding toe zou zijn, noch het verband tussen een handeling en zijn gevolgen. Dit alles is het werk van de Natuur (Prakriti).

15. De Heer neemt geen verantwoordelijkheid op zich van 's mensen zonden of verdiensten. De mensen zijn misleid omdat de wijsheid in hen ondergedompeld is in onwetendheid.

16. Voorzeker is wijsheid gelijk de zon, zij openbaart de opperste Waarheid aan hen wier onwetendheid is verdreven door kennis van het Zelf.

17. Zij mediteren over het Goddelijke, hebben vertrouwen in het Goddelijke, zij richten zich geheel op het Goddelijke en verliezen zich in het Goddelijke; hun zonden worden opgelost in wijsheid, zij gaan daarheen vanwaar geen terugkeer meer is.

18. Wijze mensen kijken met een gelijk oog naar iedereen, of hij nu een dienaar is van geleerdheid en nederigheid, of een ongelovige, of zelfs wanneer hij kijkt naar een koe, een olifant of een hond.

19. Hun geest, gericht op het Opperste Wezen (Brahman) is altijd in evenwicht en zelfs in deze wereld overwinnen zij hun aardse leven, want het Opperste Wezen heeft smet noch blaam.

20. Hij die Brahman kent en daarin leeft, blijft altijd onbewogen en onverstoord; hij is niet uitgelaten van plezier, noch terneergeslagen door tegenslag.

21. Hij wiens hart niet verlangt naar aardse contacten en wiens Zelf één is met het Eeuwigdurende Zelf, vindt geluk in zijn eigen Zelf en geniet eeuwige gelukzaligheid.

22. De vreugden die ontstaan uit uiterlijke betrekkingen brengen pijn; zij hebben hun begin en hun einde. De wijze verheugt zich daar niet in.

23. Hij die, voor hij zijn lichaam verlaat, de aandriften van begeerte en toorn leert te boven te komen, is evenwichtig, hij is gelukkig.

24. Hij die innerlijk gelukkig is, die vrede gevonden heeft en in wie het innerlijke licht schijnt, die wijsgeer bereikt Eeuwige Gelukzaligheid en wordt Brahman zelf.

25. Wijsgeren (Rishi's) wier zonden weggewist zijn, wier gevoel van afgescheidenheid verdwenen is en die zich onderworpen hebben en alleen het welzijn van allen zoeken, komen tot absolute vrijheid.

26. Zij die hun eigen Zelf kennen, die hun gedachten in bedwang hebben en begeerte noch boosheid voelen, vinden overal absolute vrijheid.

27. De wijsgeer sluit zich af voor uiterlijke objecten, vestigt zijn blik tussen de wenkbrauwen, de in- en uitademing gaat gelijkmatig door zijn neusgaten;

28. Hij beheerst de zinnen, het denken (Manas) en de rede (Buddhi), hij richt zich op bevrijding, is vrij van begeerte, angst en toorn en zo is hij voor altijd vrij.

29. Daar hij Mij kent als Degene die alle offers van strenge onthouding en opoffering met blijdschap ontvangt, als de Machtige Heerser over alle Werelden en de Vriend van alle wezens, gaat hij over tot de Eeuwige Vrede.

Dit is het einde van het vijfde hoofdstuk, getiteld:
De Weg van Afstand doen.

6 de weg van meditatie

Shri Krishna

1. Hij die handelt omdat het zijn plicht is en die niet aan de resultaten denkt, is werkelijk een Sannyasi (zelfverzaker), is een Yogi (standvastige); en niet degene die enkel rituele voorschriften in acht neemt of alle handelingen mijdt.

2. O Arjuna! Afstand doen is in feite hetzelfde als wat Juiste Handeling wordt genoemd. Niemand kan een Yogi worden als hij niet afstand heeft gedaan van alle begeerte.

3. Voor de wijze die de hoogten van eenwording (Yoga) zoekt, is oefening de enige methode en wanneer hij deze eenwording bereikt heeft, moet hij zich daarin handhaven door voortdurende zelfbeheersing.

4. Wanneer een mens zelfs afstand doet van de begeerte naar een handeling, wanneer hij geen belang stelt in zintuiglijke objecten of in enig resultaat dat uit zijn handelingen kan voortvloeien, dan begrijpt hij in waarheid wat Yoga (eenwording) is.

5. Laat hij bevrijding zoeken met de hulp van zijn hoogste Zelf en laat hij zijn eigen Zelf nooit te schande maken. Want dat Zelf is zijn enige vriend; toch kan het ook zijn vijand zijn.

6. Voor hem die zijn lagere natuur overwonnen heeft door Zijn hulp, is het Zelf een vriend, maar voor hem die dat niet gedaan heeft, is het een vijand.

7. Het Zelf van hem die zelfbeheersing bezit en vrede bereikt heeft, is even onbewogen door hitte als door koude, door genot als door pijn, door eer als door schande.

8. Hij die niets anders begeert dan wijsheid en geestelijk inzicht, die zijn zinnen overwonnen heeft en die met dezelfde ogen naar een kluit aarde of een steen kijkt als naar glanzend goud, zo iemand is een ware heilige.

9. Hij beziet allen onpartijdig - de minnaar, de vriend of de vijand; de onverschillige of de vijandige; de vreemde of de bekende; de deugdzame of de zondige. Hij is een uitnemend mens.

10. Laat hij die zich in Yoga oefent, onophoudelijk zijn geest trachten te richten; laat hij in afzondering leven, volkomen alleen, zijn geest en zijn persoonlijkheid in bedwang, vrij van begeerte en zonder bezittingen.

11. Laat hij een geschikte, schone plaats kiezen en laat hij in evenwichtige houding op een zitplaats gaan zitten, noch te hoog, noch te laag, bedekt met Kusha-gras, een hertehuid en een kleed.

12. Laat hij, aldus gezeten, zijn geest geconcentreerd, de functies van zijn geest in bedwang en zijn zinnen beheerst, Yoga oefenen ter zuivering van zijn hart.

13. Laat hij lichaam, hoofd en nek rechtop houden, onbeweeglijk en kalm; laat hij strak naar de punt van zijn neus kijken, zonder naar rechts of naar links af te wijken.

14. Met vrede in zijn hart en zonder vrees, de gelofte van celibaat in acht nemend, zijn gedachten beheersend en strak op Mij gevestigd, laat de leerling dan zichzelf overgeven in contemplatie van Mij.

15. Terwijl hij zijn geest aldus voortdurend in gemeenschap met Mij houdt en zijn gedachten beteugeld zijn, zal hij die Vrede bereiken die de Mijne is en die hem tenslotte tot bevrijding zal leiden.

16. Succes in Yoga is niet voor hem die te veel eet, noch voor hem die in het geheel niet eet; noch voor hem die al te veel verslaafd is aan slaap, noch ook voor hem die te weinig slaapt.

17. Maar voor hem die zijn voedsel en zijn ontspanning regelt, die evenwichtig is in actie, in slapen en in waken, voor hem zal het alle verdriet verdrijven.

18. Wanneer de geest volkomen beheerst, geconcentreerd is in het Zelf en vrij is van alle aardse begeerten, dan is die mens waarlijk evenwichtig.

19. De wijze mens die zijn geest overwonnen heeft en verzonken is in het Zelf, is als een lamp die niet flikkert, daar hij beschut staat tegen elke wind.

20. Daar waar de gehele natuur wordt gezien in het licht van het Zelf, waar de mens binnen in zijn Zelf vertoeft en bevredigd is, daar is het dat de geest, wiens functies door zijn vereniging met het Goddelijke beteugeld zijn, rust vindt.

21. Wanneer hij de gelukzaligheid geniet die de zinnen te boven gaat en die alleen door de Zuivere Rede (Buddhi) begrepen kan worden, wanneer hij tot rust komt in zijn eigen hoogste Zelf, dan zal hij nooit meer afdwalen van de werkelijkheid.

22. Wanneer hij *DAT* gevonden heeft, zal hij zich realiseren dat geen enkel ander bezit zo kostbaar is. En wanneer hij daar eenmaal gevestigd is, kan geen ramp hem meer verstoren.

23. Deze innerlijke afsnijding van gekweld zijn door lijden is Yoga (evenwichtigheid). Men moet zich met vastberadenheid daarin oefenen, met een hart dat weigert neerslachtig te worden gemaakt.

24. Hij moet afstand doen van elke begeerte die de verbeelding kan opvatten en de zinnen op elk punt door geestkracht beheersen.

25. Laat hij dan, geleidelijk, met behulp van zijn door vastberadenheid beheerste rede, vrede bereiken; en laat hij, zijn geest op het Zelf vestigend, niet aan enig ander ding denken.

26. Wanneer de vluchtige, fladderende geest (Manas) wil afdwalen, laat hij hem dan weerhouden en hem terugbrengen naar zijn onderwerping aan het Zelf.

27. Opperste Gelukzaligheid valt ten deel aan de Yogi wiens geest vol Vrede is, wiens hartstochten tot rust komen, die zonder zonde is en die één wordt met het Eeuwige Brahman.

28. Aldus, vrij van smet, vertoeft de Yogi altijd in het Eeuwige en geniet zonder inspanning van de Gelukzaligheid die voortvloeit uit de realisatie van het Eeuwige Brahman.

29. Hij die de eenheid van het leven ondervindt, ziet zijn eigen Zelf in alle wezens en alle wezens in zijn eigen Zelf en hij beziet alles met een onpartijdig oog;

30. Hij die Mij in alles ziet en alles in Mij, hem zal Ik nooit verlaten en hij zal Mij nooit verliezen.

31. De Yogi die de eenheid van het leven realiseert en die Mij in alle wezens eert, leeft in Mij, wat ook zijn lot moge zijn.

32. O Arjuna! Hij is de volmaakte Yogi die, onderwezen door het evenbeeld in hemzelf, hetzelfde Zelf overal ziet, om het even of de uiterlijke vorm aangenaam of pijnlijk is.

Arjuna

33. Ik zie niet hoe ik deze staat van gelijkmoedigheid die Gij geopenbaard hebt, kan bereiken, want mijn geest is rusteloos.

34. Mijn Heer! Waarlijk, de geest (Manas) is wispelturig en woelig, koppig en sterk en zeker even uiterst moeilijk te bedwingen als de wind.

Shri Krishna

35. Zonder twijfel, O Machtige! is de geest wispelturig en uiterst moeilijk te beteugelen, maar, O zoon van Kunti! met oefening en afstand doen kan het worden volbracht.

36. Het is niet mogelijk om Zelf-Realisatie te bereiken als de mens niet weet hoe hij zichzelf moet beheersen; maar voor hem die, met de juiste middelen te werk gaande, zulk een beheersing leert, is het mogelijk.

Arjuna

37. Hij die er niet in slaagt zichzelf te beheersen, wiens geest afvalt van geestelijke contemplatie, die volmaaktheid niet bereikt, maar zijn geloof behoudt, wat wordt er van hem, mijn Heer!

38. Als hij in beide heeft gefaald, mijn Heer! is hij dan zonder hoop, als een afgescheurde wolk die geen houvast heeft en is hij verloren op de weg die leidt tot het Eeuwige Brahman?

39. O Krishna! Gij zijt waardig om deze twijfel eens en voor altijd te verdrijven; buiten Uzelf is er niemand in staat dat te doen.

Shri Krishna

40. Mijn geliefd kind! Er bestaat geen vernietiging voor hem, noch in deze wereld, noch in de volgende. Geen kwaad wacht hem die het pad van rechtvaardigheid bewandelt.

41. Daar hij de werelden waar de rechtvaardigen wonen, bereikt heeft en daar vele jaren gebleven is, zal hij die van het pad van Yoga is afgegleden, wedergeboren worden in de gemeenschap der zuiveren en welvarenden.

42. Of hij kan geboren worden in een familie van wijze Yogi's; ofschoon zulk een geboorte waarlijk zeer moeilijk te verkrijgen is in deze wereld.

43. Dan zal de ervaring die hij in zijn vorig leven verkregen heeft, herleven en met behulp daarvan zal hij vuriger naar volmaaktheid streven dan tevoren.

44. Onbewust zal hij naar de oefeningen van zijn oude leven terugkeren; zodat hij die geestelijk bewustzijn tracht te realiseren, zeker de meerdere is van iemand die er alleen maar over praat.

45. Dan, na vele levens, bereikt de leerling, die er ernstig naar streeft en wiens zonden uitgewist zijn, volmaaktheid en bereikt hij het Opperste Doel.

46. De Yogi staat hoger dan de asceet en de geleerde en de man van actie; wees gij daarom een Yogi, O Arjuna!

47. Ik beschouw hem als de beste Yogi, die Mij vol vertrouwen eert en in Mij verblijft.

Dit is het einde van het zesde hoofdstuk, getiteld:
De Weg van Meditatie.

7 de weg van realisatie door kennis

Shri Krishna

1. Luister, O Arjuna! Dan zal ik u zeggen hoe ge Mij in Mijn volle volmaaktheid zult kennen, wanneer ge Yoga beoefent met uw geest aan Mij gewijd en ge Mij als uw toevlucht hebt.

2. Ik zal u deze kennis openbaren en hoe deze gerealiseerd kan worden; wanneer dit eenmaal bereikt is, blijft er niets anders over in dit leven dat waard is om gekend te worden.

3. Onder duizenden mensen streeft er nauwelijk één naar volmaking en zelfs onder deze gezegenden kent misschien maar een enkele Mij in waarheid.

4. Aarde, water, vuur, lucht, ether, geest (Manas), rede (Buddhi) en ik-gevoel (Ahankara); dit is de achtvoudige indeling van Mijn gemanifesteerde Natuur.

5. Dit is mijn lagere Natuur; maar ge moet weten, O Dappere, dat apart hiervan Mijn hogere Natuur staat, die het Leven is dat het heelal in stand houdt.

6. Het is de moederschoot van alle wezens; want Ik ben de oorsprong en het einde van de werelden.

7. O Arjuna! Er bestaat niets dat hoger is dan Ik; alles is aan Mij geregen als rijen parels aan een koord.

8. O Arjuna! Ik ben de Smaak in water, het Licht in de zon en de maan. Ik ben de mystieke lettergreep *OM* in de Vedische geschriften, het Geluid in de ether, de Potentie in de mens.

9. Ik ben de Geur van de aarde, de Gloed van het vuur. Ik ben de Levenskracht in alle wezens en Ik ben de Strenge Onthouding van de asceet.

10. Weet, O Arjuna! dat Ik het Eeuwige Zaad van alle schepselen ben; Ik ben de Rede van de intelligenten, de Luister van de luisterrijken.

11. Ik ben de Sterkte van de sterken, van hen die vrij zijn van gehechtheid en begeerte; en O Arjuna! Ik ben de Begeerte naar rechtvaardigheid.

12. Wat ook de aard van hun leven moge zijn, zuiver (sattva) of driftig (rajas) of onwetend (tamas), zij ontlenen allen hun bestaan aan Mij. Zij zijn in Mij, maar Ik ben niet in hen.

13. De bewoners van deze wereld, misleid door die modificaties van de drie Guna's, weten niet dat Ik hoger ben dan zij allen en dat Ik onveranderlijk ben.

14. Waarlijk, deze Goddelijke Illusie van verschijningsvorm, die zichzelf openbaart in de Guna's, is moeilijk te boven te komen. Slechts zij die zich aan Mij wijden en aan Mij alleen, kunnen het volbrengen.

15. De zondaar, de onwetende en de verdorvene die verstoken zijn van geestelijk waarnemen door de begoocheling van de Illusie en zij die een goddeloos leven leiden - geen van die allen zullen Mij vinden.

16. O Arjuna! De rechtvaardigen die Mij eren zijn trapsgewijze gegroepeerd: eerst degenen die lijden, dan degenen die kennis verlangen, dan degenen die wijsheid bereiken.

17. Van al dezen is hij die wijsheid verworven heeft de beste, die zonder ophouden over Mij mediteert en zichzelf alleen aan Mij wijdt; want door de wijze mens word Ik bovenmate bemind en ook wordt de wijze mens door Mij bemind.

18. Allen zijn zij van edele inborst, maar de wijze mens houd Ik bij Mij als Mijn eigen Zelf; want hij blijft altijd in vrede met Mij en maakt Mij tot zijn uiteindelijk doel.

19. Na vele levens realiseert de wijze mens Mij tenslotte zoals Ik ben. Een mens die zo verlicht is dat hij Vasudeva (het innerlijke Zelf) overal ziet; is zeer moeilijk te vinden.

20. Zij in wie de wijsheid verduisterd is door de een of andere begeerte, vereren de mindere Goden en zij beoefenen vele rituele voorschriften, die wisselen naar gelang van hun temperament.

21. Maar wat ook de vorm is waarin hij vereert, als de toegewijde leerling geloof heeft, dan druk Ik Mijn eigen zegel op zijn geloof in die verering.

22. Als hij slechts één enkele vorm met werkelijk geloof vereert, dan zullen zijn begeerten door die enkele vorm vervuld worden; want aldus heb Ik het beschikt.

23. De vrucht die mensen met beperkt inzicht toevalt, is beperkt. Zij die de lagere Goden of Machten vereren, bereiken deze; maar alleen zij die Mij vereren, komen tot Mij.

24. De onwetenden stellen zich Mij, de Ongemanifesteerde Geest, voor alsof Ik in werkelijkheid in menselijke vorm was. Zij begrijpen niet dat Mijn Opperste Aard onveranderlijk is en zeer uitnemend.

25. Ik ben niet zichtbaar voor allen, want Ik ben omhuld door de Illusie van de Verschijningsvorm (Maya). Deze misleide wereld kent Mij niet als de Ongeborene en de Onvergankelijke.

26. Ik ken, O Arjuna! alle wezens in het verleden, het heden en de toekomst; maar zij kennen Mij niet.

27. O dappere Arjuna! De mens leeft in een sprookjeswereld, misleid door de begoocheling van elkaars tegengestelde gewaarwordingen, verblind door begeerte en afkeer.

28. Maar zij die rechtvaardig handelen, in wie de zonde vernietigd is, die vrij zijn van de verblinding van de tegenstrijdige emoties, zij vereren Mij met vastberaden trouw.

29. Zij die Mij tot hun toevlucht maken, die naar bevrijding van verval en dood streven; zij realiseren het Eeuwige Brahman, die hun eigen ware Zelf is en waarin alle actie haar vervulling vindt.

30. Zij die Mij zien in het wereldse leven, in het universele offer en als zuivere Goddelijkheid en die hun geest in evenwicht houden, zij kennen Mij, zelfs in het kritieke uur van de dood.

Dit is het einde van het zevende hoofdstuk, getiteld:
De Weg van Realisatie door Kennis.

8 de weg tot het onvergankelijke brahman

Arjuna

1. O Heer der Heren! Wat is het dat de mensen het Eeuwige Brahman noemen, wat is de Kennis van het Zelf van de mensen en wat is Karma? Wat is Materie en wat is Godheid?

2. Wie en wat is de geest van offervaardigheid in de mens; en hoe zult Gij in de ure des doods gekend worden door hen die zich aan het Zelf hebben onderworpen?

Shri Krishna

3. Het Eeuwige Brahman is het Hoogste, Onvergankelijke Zelf en Zijn Natuur is Kennis van het Zelf. De werelden zijn geschapen en worden in stand gehouden door een emanatie van Brahman, die Karma genoemd wordt.

4. Materie bestaat uit de vormen die vergaan; Godheid is het Opperste Zelf; en Hij die de mens de geest van offervaardigheid inblaast, O edelste van uw stam! ben Ik Zelf, Die nu in menselijke vorm voor u sta.

5. Al wie op het tijdstip van de dood alleen aan Mij denkt en aldus denkende het lichaam verlaat en heengaat, die zal Mij zeker kennen.

6. Op welke wezenssfeer de menselijke geest ook gericht is op het tijdstip van de dood, daarheen zal hij gaan.

7. Daarom moet ge altijd over Mij mediteren en vechten; als uw geest (Manas) en uw rede (Buddhi) op Mij gevestigd zijn, dan zult ge zeker tot Mij komen.

8. Hij wiens geest niet dwaalt en die zich bezig houdt met voortdurende meditatie, bereikt het Eeuwige Brahman.

9. Hij die mediteert over de Alwetende, Almachtige, kleiner dan het atoom en toch de Heerser en Instandhouder van alles, onvoorstelbaar, schitterend als de zon, buiten het bereik van duisternis;

10. Die met onbewogen geest en vervuld van toewijding het lichaam verlaat en door de macht van zijn meditatie zijn gehele levenskracht in het punt tussen de wenkbrauwen samentrekt, die zal het Eeuwige Brahman bereiken.

11. Nu zal Ik in het kort spreken over het onvergankelijke doel, dat door hen die ervaren zijn in de Schriften, verkondigd wordt en dat de Yogi bereikt als hij vrij is van hartstocht en waarvoor hij gaarne de gelofte van onthouding ondergaat.

12. Hij sluit de poorten van het lichaam, trekt de krachten van zijn geest samen in het hart en concentreert door de macht van de meditatie zijn vitale energie in het hoofd.

13. Hij herhaalt steeds *OM,* het symbool van Eeuwigheid en houdt steeds Mij in zijn herinnering. Hij die aldus zijn lichaam verlaat en heengaat, bereikt het Eeuwige Brahman.

14. Voor hem die voortdurend aan Mij denkt en aan niets anders, voor zulk een altijd-trouwe, toegewijde leerling, O Arjuna! ben Ik steeds toegankelijk.

15. Wanneer zij aldus tot Mij komen, gaan deze grote zielen (Mahatma's) niet meer terug naar de ellende en de dood van het aardse leven, want zij hebben volmaaktheid bereikt.

16. De werelden, met het gehele rijk der schepping, komen en gaan; maar, O Arjuna! al wie tot Mij komt, voor hem is er geen wedergeboorte meer.

17. Zij die de kosmische dag en de kosmische nacht begrijpen, weten dat een dag van de schepping duizend kringlopen is en de nacht van gelijke lengte.

18. Bij het aanbreken van die dag stromen alle objecten uit ter manifestatie uit het ongeopenbaarde en als de avond valt, worden zij er weer in opgelost.

19. Dezelfde grote menigte van wezens die zo vaak op aarde geleefd hebben, worden alle opgelost als de nacht van het heelal nadert, om weer opnieuw uit te stromen als de morgen aanbreekt. Alzo is het beschikt.

20. In waarheid is er daarom het Eeuwige Ongemanifesteerde, dat buiten en boven de Gemanifesteerde Natuur van de schepping staat en dat nooit vergaat als al deze wezens te gronde gaan.

21. De Wijzen zeggen dat het Ongemanifesteerde en Onverwoestbare het hoogste doel van alles is; wanneer Dat eenmaal bereikt is, is er geen terugkeer. Dat is Mijn gezegend Tehuis.

22. O Arjuna! De Hoogste God (Purusha) in Wie alle wezens vertoeven en Die het gehele heelal doordringt, wordt slechts door toewijding met het gehele hart bereikt.

23. Nu zal Ik u zeggen, O Arjuna! in welke gevallen de Yogi's, wanneer zij heengaan, niet terugkomen en in welke zij slechts heengaan om weer terug te komen.

24. Als de Yogi het Eeuwige Brahman kent en heengaat met vuur en licht, bij dag, in de periode van de wassende maan en in de zes maanden voor het zonnekeerpunt van de Noordelijke zomer, dan zal hij ingaan tot het Eeuwige Brahman.

25. Doch als hij heengaat in sombere duisternis, bij nacht, gedurende de periode van de afnemende maan en in de zes maanden voor het zonnekeerpunt van het Zuiden, dan bereikt hij slechts het licht van de maan en zal hij wedergeboren worden.

26. Deze lichte en donkere paden die uit de wereld leiden, hebben altijd bestaan. Wie het eerste neemt, keert niet terug; hij die het laatste kiest, keert terug.

27. O Arjuna! De heilige die deze paden kent, raakt nooit in verwarring. Daarom moet ge altijd standvastig blijven in Yoga.

28. De Yogi die dit weet, laat alle verdiensten die uit het bestuderen van de Schriften, uit opoffering, uit strenge onthouding en liefde voortvloeien, ver achter zich en bereikt het Eeuwige Brahman en het Oorspronkelijke Verblijf.

Dit is het einde van het achtste hoofdstuk, getiteld:
De Weg tot het Onvergankelijke Brahman.

9 de koninklijke weg en het koninklijke geheim

Shri Krishna

1. Nu zal Ik u, omdat ge niet meer twijfelt, dat diepste geheim onthullen dat u van zonde zal bevrijden als het door ervaring gevolgd wordt.

2. Dit is de Allereerste Wetenschap, het Opperste Geheim, het Zuiverste en Beste; zij wordt door intuïtie ingegeven, zij is rechtvaardig; en hem die haar beoefent, verschaft zij onbeschrijfelijk genot.

3. Zij die geen geloof hebben in deze Leer kunnen Mij niet vinden, doch blijven verdwaald in de uiterste zoom van deze vergankelijke wereld (Samsara).

4. De gehele wereld is doordrongen van Mij en toch is Mijn vorm niet zichtbaar. Alle levende wezens hebben hun bestaan in Mij en toch word Ik door hen niet begrensd.

5. Nochtans vertoeven zij niet bewust in Mij. Mijn Goddelijke Oppermacht is zodanig, dat Ik, ofschoon Ik, het Opperste Zelf, de oorzaak en instandhouder van alles ben, er toch buiten blijf.

6. Zoals de machtige wind overal gaat en toch geen andere rustplaats heeft dan de ruimte, zo hebben al deze dingen geen ander tehuis dan *Mij*.

7. Alle wezens, O Arjuna! keren bij het sluiten van elke kosmische kringloop terug naar het rijk der Natuur (Prakriti), die een deel van Mij is en bij het begin van de volgende kringloop zend Ik hen weer uit.

8. Met behulp van Prakriti giet Ik steeds weer opnieuw de gehele menigte van wezens uit, of zij willen of niet, want zij worden door Prakriti geregeerd.

9. Maar deze handelingen die Ik verricht, binden Mij niet. Ik blijf er buiten, ongehecht.

10. Onder Mijn leiding brengt Prakriti alle dingen voort, beweeglijke en onbeweeglijke. Zo komt het, O Arjuna! dat dit heelal rondwentelt.

11. De dwazen geringschatten Mij en zien Mij gehuld in menselijke gestalte. Zij weten niet dat Ik in Mijn hogere natuur de Heer der schepselen ben.

12. Hun verwachtingen zijn ijdel, hun daden waardeloos, hun kennis nutteloos, zij zijn zonder verstand, onbetrouwbaar, barbaars en goddeloos.

13. Doch de Grote Zielen (Mahatma's), O Arjuna! vervuld van Mijn Goddelijke Prakriti, eren Mij en vestigen hun gedachten op Mij en Mij alleen, want zij weten dat Ik de onvergankelijke Bron ben van het Zijn.

14. Met inspanning van al hun krachten, hun geloften gestand, prijzen zij Mij steeds, werpen zichzelf voor Mij ter aarde, eren Mij zonder ophouden met geconcentreerde toewijding (Bhakti).

15. Anderen eren Mij met hun volle bewustzijn als de Ene, de Veelvoudige, de Alomtegenwoordige, de Universele.

16. Ik ben de Offerande en de Aanbidding; Ik ben de Brandstof en de Lofzang, Ik ben de Boter die aan het vuur geofferd wordt, Ik ben het Vuur zelf en Ik ben de Handeling van het offeren.

17. Ik ben de Vader van het heelal en de Moeder; Ik ben de Voeder van het heelal en de Aloude. Ik ben het kenbare en het Zuivere; Ik ben *OM;* en Ik ben de Heilige Schriften (Sama-, Rig- en Yajur-Veda's).

18. Ik ben het Einddoel, de Instandhouder, de Heer, de Getuige, het Tehuis, de Schuilplaats, de Minnaar en de Oorsprong; Ik ben Leven en Dood; Ik ben de Bron en het Onvergankelijke Zaad.

19. Ik ben de Hitte van de Zon. Ik laat de Regens stromen en ophouden. Ik ben Dood en Onsterfelijkheid; Ik ben Zijn en Niet-Zijn.

20. Zij die bedreven zijn in het lezen van de Schriften en die het mystieke soma-sap drinken en gezuiverd zijn van zonde, maar die terwijl zij Mij met offers vereren, bidden dat Ik hen naar de hemel zal leiden, die bereiken de heilige wereld waar de heerser van de machten der Natuur woont en daar genieten zij van de feesten van de Goden.

21. Maar toch, hoewel zij de uitgestrekte heerlijkheden van het Paradijs genieten, worden zij, wanneer hun verdiensten zijn uitgeput, opnieuw geboren in deze wereld van stervelingen. Zij hebben de Schriften naar de letter opgevolgd, maar toch moeten zij, omdat zij slechts hun eigen begeerten zochten te vervullen, steeds opnieuw vertrekken en terugkeren.

22. Maar als een mens over Mij wil mediteren en Mij alleen en Mij altijd en overal wil eren, dan zal Ik de vervulling van zijn streven op Mij nemen en al zijn verworven talenten behoeden.

23. Zelfs als degenen die de mindere Goden vereren, dit met geloof doen, dan eren zij daardoor Mij, hoewel niet op de juiste wijze.

24. Ik ben de bereidwillige ontvanger van de offers en Ik ben er de ware Heer van. Maar zulke mensen kennen Mij niet in waarheid en daarom vallen zij weer terug.

25. De aanhangers van de mindere Goden gaan naar hen; zij die geesten vereren gaan naar hen; zij die de machten der Duisternis aanbidden zullen naar zulke machten gaan; en zo zullen ook degenen die Mij vereren, tot Mij komen.

26. Wat een mens Mij ook offert, of het een blad is of een bloem of vruchten of water, dat neem Ik aan, want het wordt met toewijding en met een zuiver gemoed geofferd.

27. Wat ge ook doet, wat ge ook eet, wat ge ook offert en geeft, welke strenge onthoudingen ge ook beoefent, doe dit alles als een offerande aan *Mij*.

28. Zo zult ge niet gebonden zijn door de banden van handeling, goede of slechte; maar door de geest van afstand doen zult ge tot Mij komen en vrij zijn.

29. Ik ben dezelfde voor alle wezens. Ik bevoorrecht er geen en Ik haat er geen. Maar zij die Mij toegewijd vereren, die leven in Mij en Ik in hen.

30. Zelfs als de meest zondige mens Mij vereert met geheel zijn hart, zal hij rechtvaardig bevonden worden, want hij betreedt het rechte pad.

31. Hij zal weldra plichtsgetrouw worden en Eeuwige Vrede zal zijn deel zijn, O Arjuna! Geloof Mij, die Mij aanhangt, is nooit verloren.

32. Want zelfs zij die van lage geboorte zijn, en zij die ten onrechte het zwakke geslacht genoemd worden, en kooplieden, en arbeiders, indien zij Mij slechts tot hun toevlucht maken, zullen zij het Hoogste bereiken.

33. Behoeven dan Gods Heilige Dienaren, de toegewijde aanhangers en de vrome heersers nog genoemd te worden? Daarom, eert ook gij Mij, gij die in deze veranderende en rampzalige wereld geboren zijt.

34. Vestig uw geest vast op Mij, wijd uzelf aan Mij, breng offers aan Mij, geef u over aan Mij, maak Mij tot het doel van uw streven, dan zult ge vast en zeker één worden met Mij, Die uw eigen Zelf ben.

Dit is het einde van het negende hoofdstuk, getiteld:
De Koninklijke Weg en het Koninklijke Geheim.

10 aspecten van de goddelijke glorie

Shri Krishna

1. Luister nu, O Prins! naar mijn verheven woorden die Ik u terwille van uw welzijn geef, daar gij Mij dierbaar zijt.

2. Noch de godgeleerden, noch de grote rishi's kennen Mijn oorsprong, want Ik ben de bron van hen allen.

3. Hij die Mij kent als de ongeborene, zonder begin, de Heer van het heelal, diens begoochelingen worden van hem afgenomen en hij wordt vrij van alle denkbare zonde.

4. Rede (Buddhi), kennis (Jnana), helderheid van geest, vergevingsgezindheid, waarheid, zelfbeheersing, kalmte, genot, pijn, geboorte, dood, vrees en onbevreesdheid;

5. Goedgeaardheid, gelijkmoedigheid, tevredenheid, strenge onthouding, weldadigheid, succes en mislukking, al deze dingen die karaktertrekken van de mensen zijn, ontstaan uit Mij alleen.

6. De zeven Grote Zieners (Maharshi's), de Aartsvaders van het mensdom, de vier Oude Meesters (Kumara's) en de Wetgevers (Manu's), werden door Mijn Wil geboren en kwamen uit Mij voort. Het menselijke ras is uit hen ontstaan.

7. Hij die Mijn gemanifesteerde glorie en Mijn creatieve Macht op de juiste wijze begrijpt, zal zonder twijfel volmaakte Vrede bereiken.

8. Ik ben de Bron van alles, uit Mij vloeit alles voort. Daarom vereren de wijzen Mij met onveranderlijke toewijding.

9. Hun geest geconcentreerd op Mij, hun leven geheel in Mij geworteld, geeft de een de ander inzicht en zo voelen zij zich altijd tevreden en gelukkig.

10. Aan hen die altijd toegewijd zijn en Mij met liefde vereren, geef Ik onderscheidingsvermogen, hetgeen tot Mij leidt.

11. Door Mijn genade leef Ik in hun hart; en Ik verdrijf de duisternis van onwetendheid door het heldere licht van kennis.

Arjuna

12. Gij zijt de Allerhoogste Brahman, het Eeuwige Tehuis, het Heiligste der Heiligen, het Eeuwige Goddelijke Zelf (Purusha), de Oorspronkelijke God, de Ongeborene en de Alomtegenwoordige.

13. Dat hebben de zieners en de goddelijke wijsgeer Narada gezegd; evenals Asita, Devala en Vyasa; en Gij zegt het ook.

14. Ik geloof in wat Gij gezegd hebt, mijn Heer! Want noch de godvruchtigen, noch de goddelozen begrijpen Uw manifestatie.

15. Gij alleen kent Uzelf, door de macht van Uw Zelf; Gij, de Allerhoogste Heer, de Bron en de Meester van al het zijn, de Heer der Heren, de Heerser van het heelal.

16. Zeg mij alles, bid ik U, over de glorie van Uw manifestatie, door middel waarvan Gij de wereld doordringt.

17. O Meester! Hoe zal ik, door voortdurende meditatie, U kennen? Mijn Heer! Welke zijn Uw verschillende manifestaties met behulp waarvan ik over U zal mediteren?

18. Spreek mij nog eens, bid ik U, over de volheid van Uw macht en Uw glorie; want ik voel dat ik er nooit genoeg van zal krijgen naar Uw onsterfelijke woorden te luisteren.

Shri Krishna

19. Zo zij het, Mijn geliefde vriend! Ik zal u enige van de voornaamste aspecten van Mijn glorie ontvouwen. De volle omvang daarvan heeft geen einde.

20. O Arjuna! Ik ben het Zelf, gezeteld in de harten van alle wezens; Ik ben het begin en het leven en Ik ben het einde van hen allen.

21. Van alle scheppende machten ben Ik de Schepper, van alle lichtgevende lichamen de Zon; de Wervelwind onder de winden en de Maan onder de planeten.

22. Van de Veda's ben Ik de Lofzangen (Sama-Veda), Ik ben Indra onder de Goden; van de zintuigen ben Ik het Brein (Manas); en Ik ben de Intelligentie in alles wat leeft.

23. Onder de levenskrachten ben Ik het Leven, Ik ben de Mammon voor de heidenen en de goddelozen; Ik ben de Energie in vuur, aarde, wind, lucht, hemel, zon, maan en planeten; en onder de bergen ben Ik de Berg Meru.

24. Onder de priesters, weet, O Arjuna! dat Ik het hoofd, Brihaspati ben, van de legeraanvoerders ben Ik Skanda de Opperbevelhebber en van de wateren ben Ik de Oceaan.

25. Van de grote zieners ben Ik Bhrigu, van de woorden ben Ik *OM*, onder de offers ben Ik het stille gebed; onder de onbeweeglijke dingen ben Ik de Himalaya.

26. Van de bomen ben Ik de levensboom (Ashvattha), van de Goddelijke zieners Narada, van de hemelse zangers ben ik Chitraratha, hun Leider en van de wijsgeren ben Ik Kapila.

27. Weet dat Ik onder de paarden Uchchaisshravas ben (het paard van Indra), de in de hemel geborene, onder de olifanten Airavata en Ik ben de Heerser onder de mensen.

28. Ik ben de bliksem onder de wapenen, van de koeien ben Ik de Koe des Overvloeds, Ik ben de Hartstocht in hen die zich voortplanten en onder de slangen ben Ik de slang der Eeuwigheid.

29. Ik ben de mysterieuze slang Ananta, Ik ben Varuna, de heerser over hen die in het water leven, Ik ben de Vader des vaders (Aryaman) en onder de heersers ben Ik Yama, de heerser over dood.

30. En Ik ben de aanbidder Prahlada onder de heidenen; van de Tijd ben Ik het Eeuwig Tegenwoordige: Ik ben de Leeuw onder de wilde dieren en de Adelaar onder de vogels (Garuda).

31. Ik ben de Wind (Pavana) onder de louteraars, Koning Rama onder de krijgers, Ik ben Makara (de haai) onder de vissen en Ik ben de Ganges onder de rivieren.

32. Ik ben het Begin, het Midden en het Einde in de schepping; onder de wetenschappen ben Ik de wetenschap van het Zelf (Adhyatmavidya). Ik ben de dialectiek onder de redenaars, datgene wat tot de Waarheid leidt.

33. Van de letters ben Ik A; Ik ben het verbindende in samengestelde woorden (Dvandva); Ik ben de onuitputtelijke Tijd en Ik ben de alles doordringende Behoeder.

34. Ik ben de alles verslindende Dood; Ik ben de Oorsprong van alles wat gebeuren zal; Ik ben de Faam, het Fortuin, de Spraak, het Geheugen, de Intelligentie, de Standvastigheid en Vergevensgezindheid.

35. Van de lofzangen ben Ik Brihat-Sama, van de versmaten ben Ik Gayatri, onder de maanden ben Ik Margashirsha (de eerste van het jaar) en Ik ben de Lente onder de seizoenen.

36. Ik ben het Dobbelen van de valse speler en de Luister van het luisterrijke; Ik ben de Overwinning; Ik ben de Inspanning en Ik ben de Goedheid van de goeden.

37. Ik ben Krishna van de Vrishni-stam en Arjuna onder de Pandava's; van de wijzen ben Ik Vyasa en Ik ben de zanger Ushanas onder de dichters.

38. Ik ben de Scepter van de heersers, de Krijgskunst van de overwinnaars, de Stilte van het mysterie, de Wijsheid van de wijzen.

39. Ik ben het Zaad van al wat leeft, O Arjuna! Geen enkel schepsel, of het zich beweegt of onbeweeglijk is, kan zonder Mij leven.

40. O Arjuna! De aspecten van Mijn goddelijk leven zijn oneindig. Ik heb er slechts enkele genoemd bij wijze van illustratie.

41. Ik verzeker u dat al wat heerlijk, uitnemend, schoon is en machtig, van een fragment van Mijn stralende pracht afstamt.

42. Maar wat is het nut van al deze bijkomstigheden voor u? O Arjuna! Met slechts een klein deel van Mijzelf ondersteun Ik dit heelal. Weet dat *Ik ben*.

Dit is het einde van het tiende hoofdstuk, getiteld:
Aspecten van de Goddelijke Glorie.

11 het kosmische visioen

Arjuna

1. Mijn Heer! Uw woorden betreffende het Opperste Geheim van het Zelf (Adhyatma), mij door Uw genade gegeven, hebben de illusies die mij omringden, verdreven.

2. O Heer! Wiens ogen gelijk de lotus-bloem zijn! Gij hebt de oorsprong en de ontbinding van het zijn in bijzonderheden beschreven, evenals Uw eigen Eeuwige Majesteit.

3. Ik geloof alles zoals Gij het verklaard hebt. Nu brand ik van verlangen om een visioen van Uw Goddelijke Vorm te krijgen, O Gij zeer Hoge!

4. Als Gij denkt dat het mij mogelijk gemaakt kan worden om het te zien, toon mij dan, O Heer der Heren! Uw eigen Eeuwige Zelf.

Shri Krishna

5. Aanschouw, O Arjuna! Mijn hemelse vormen, bij honderen en duizenden, verschillend van soort, van kleur en gedaante.

6. Aanschouw de Machten der Natuur: vuur, aarde, wind, lucht; de zon, de hemelen, de maan, de sterren; alle krachten die leven en genezing brengen; en de rondzwervende winden. Zie die myriaden van wonderen die aan geen ander dan aan u geopenbaard worden.

7. Aanschouw het gehele universum, het beweeglijke en het onbeweeglijke en verder alles wat ge zoudt willen zien, O Arjuna! zie, het is hier en leeft in Mij, als één.

8. Daar ge Mij echter met sterfelijke ogen niet kunt aanschouwen, zal Ik u nu het Goddelijke Gezichtsvermogen geven. Aanschouw nu de glorie van Mijn Oppermacht.

Sanjaya

9. Nadat Hij aldus gesproken had, O Koning! toonde de Heer Shri Krishna, de Almachtige Vorst der Wijsheid, aan Arjuna Zijn allerhoogste en goddelijke Gestalte als de Heer.

10. Met talloze monden en ogen en ontelbare mystieke vormen, met schitterende sieraden getooid en vlammende hemelse wapens.

11. Gekroond met hemelse kransen, gekleed in schitterende gewaden, gezalfd met goddelijke zalven, toonde Hij zichzelf als de Luisterrijke, Prachtig, Onbegrensd, het gelaat naar alle kanten gekeerd.

12. Als duizenden zonnen tegelijk konden schijnen, dan zou het nog slechts een flauwe weerspiegeling zijn van het stralende licht van dat hoogverheven Wezen.

13. In dat visioen zag Arjuna het universum, met al zijn veelvoudige gedaanten, alle omsloten in Eén, zijn Opperste Heer.

14. Daarop werd Arjuna overstelpt door ontzag, zijn haar rees hem te berge en met gebogen hoofd en eerbiedig samengevouwen handen richtte hij als volgt het woord tot de Heer:

Arjuna

15. O Almachtige God! Ik zie in U de machten der Natuur, de schepselen van de wereld in al hun verscheidenheid, de Schepper op zijn lotus-troon, de rishi's en de schitterende engelen.

16. Ik zie U, oneindig in vorm, met als het ware gezichten, ogen en ledematen overal; geen begin, geen midden, geen einde; O Gij Heer van het Heelal, Wiens Vorm universeel is!

17. Ik zie U met de kroon, de scepter en de discus, in stralende pracht. Ik kan U nauwelijks aanzien, zo stralend zijt Gij, als een laaiend vuur zo gloeiend, als de zon zo schitterend, onmetelijk.

18. Onvergankelijk zijt Gij, de Enige die waard is gekend te worden, de kostelijke Schatkamer van het heelal, de onsterfelijke Beschermer van het Eeuwige Leven, de Eeuwig-blijvende Purusha (het goddelijke Zelf).

19. Zonder begin, zonder midden en zonder einde zijt Gij, met grenzeloze macht; Uw armen omhelzen alles, de zon en de maan zijn Uw ogen, Uw gelaat, laaiend als het offervuur, overstroomt het gehele universum met Zijn stralende pracht.

20. Gij alleen vult alle windstreken van het luchtruim, de aarde en de hemel en ook nog de gebieden daartussen, O Almachtige Heer! de drie werelden beven van vrees bij het zien van Uw prachtige en ontzagwekkende vorm.

21. De scharen der hemelse wezens treden in U binnen, sommigen roepen U in vrees aan, met gevouwen handen; de Grote Zieners en Volgelingen zingen lofzangen tot Uw glorie en zeggen: ‘U zij alle eer.’

22. De vitale krachten, de Grote Sterren, Vuur, Aarde, Lucht, Hemel, Zon, Maan en Planeten; de Engelen, de Beschermers van het Heelal, de goddelijke Genezers, de Winden, de Vaderen, de Hemelse Zangers; en menigten van vereerders, demonen zowel als heiligen, allen houden vol ontzag de blik op U gericht.

23. Bij het zien van Uw overweldigende Vorm, O Zeer Machtige! met zijn myriaden van verschijningen, zijn ontelbare ogen en ledematen en verschrikkelijke kaken, ben ikzelf en zijn alle werelden overstelpt van ontzag.

24. Als ik U zie, hoe Gij tot in de hemelen reikt, gloeiend met alle kleuren, met Uw geopende mond en Uw opengesperde, vuurschietende ogen, ben ik dodelijk verschrikt, O mijn Heer! mijn moed en mijn gemoedsrust laten mij in de steek.

25. Als ik Uw monden zie met hun angstaanjagende kaken als verzengende vuren bij de ontbinding der schepping, verlies ik alle gevoel van plaats; ik kan geen rust vinden. Wees genadig, O Heer in Wie dit Heelal verblijft!

26. Al deze zonen van Dhritarashtra en het gehele leger van prinsen, Bhishma, Drona en Karna, zowel als de andere krijgsoversten die aan onze zijde staan;

27. Ik zie ze allen onstuimig storten in Uw opengesperde muilen met hun verschrikkelijke slagtanden, afgrijselijk om aan te zien. Sommigen worden tussen Uw kaken gemalen, hun hoofden fijngeperst.

28. Zoals de gezwollen rivieren met woedende vaart naar de oceaan stuwen, zo werpen deze helden, de grootsten onder de mensen, zich in uw vlammende muilen.

29. Zoals motten ontstuimig naar de vlam vliegen om slechts gedood te worden, zo snellen deze mannen in Uw muil, hun eigen ondergang tegemoet.

30. Gij schijnt de wereld te verzwelgen, ze in Uw vlammen op te likken. Uw Glorie vervult het heelal. Uw felle stralen slaan er onweerstaanbaar op neer.

31. Zeg mij dan wie Gij zijt, die deze schrikwekkende Vorm draagt? Ik buig mij voor U neer, O Machtige! Wees barmhartig, bid ik U en laat mij U zien zoals ge eerst waart. Ik weet niet wat Uw bedoeling is.

Shri Krishna

32. Ik heb Mijzelf aan u getoond als de Vernietiger die de wereld verdelgt en wiens bedoeling nu vernietiging is. Al deze krijgers, ten strijde verzameld, zullen de dood niet ontkomen, ondanks al uw pogingen.

33. Gord u dan aan en overwin. Onderwerp uw vijanden en geniet in welvaart uw koninkrijk. Ik heb hen reeds verdoemd door hun Karma. Wees gij Mijn werktuig, Arjuna!

34. Drona en Bhishma, Jayadratha en Karna en de andere dapper krijgers - Ik heb hen allen veroordeeld. Vernietig hen; vecht en vrees niet. Uw vijanden zullen verpletterd worden.

Sanjaya

35. Nadat hij deze woorden van Shri Krishna gehoord had, wierp Prins Arjuna zich bevend, met gevouwen handen ter aarde en richtte met verstikte stem, keer op keer neerbuigend en overstelpt van ontzag, opnieuw het woord tot de Heer.

Arjuna

36. Mijn Heer! Het is geen wonder dat de wereld zich verheugt en feestviert wanneer zij de lof zingt van Uw glorie; de demonen slaan vol angst op de vlucht en de heiligen brengen U hun eerbiedige groet.

37. Hoe kunnen zij anders? O Gij Opperste Zelf, groter dan de Machten der Schepping, de Eerste Oorzaak, Oneindig, de Heer der Goden, het Tehuis van het heelal, Onvergankelijk, Zijn en Niet-zijn en toch boven beide verheven. Gij zijt *DAT,* O Allerhoogste!

38. Gij zijt de Oorspronkelijke God, vanouds het Opperste Zelf (Purusha), het Opperste Toevluchtsoord van dit heelal. De Kenner, dat wat gekend wordt en het Uiteindelijk Tehuis. Gij vervult alles. Uw vorm is oneindig.

39. Gij zijt de Wind, Gij zijt de Dood, Gij zijt het Vuur, het Water, de Maan, de Vader en de Voorvader van het Al. Duizend en nog eens duizend maal eer en glorie aan U! Duizendmaal gegroet zijt Gij, O mijn Heer!

40. Gegroet zijt Gij, van voren en aan alle kanten, Gij die mij geheel rondom omringt. Uw macht is oneindig; Uw Majesteit onmetelijk; Gij schraagt alle dingen; ja, Gij zelf zijt het Al.

41. Alle dingen die ik onbesuisd tot U gezegd heb, toen ik u slechts voor een vriend hield en U aansprak met: ‘O Khrishna! O Yadava! O Vriend!’ in gedachteloze gemeenzaamheid, zonder begrip voor Uw grootheid!

42. Als ik U spottend of oneerbiedig bejegende, in spel of in rust, in gesprek of aan het feestmaal, alleen of in een menigte, daarvoor vraag ik Uw vergeving, O Gij die Uws gelijke niet hebt!

43. Want Gij zijt de Vader van alle dingen, beweeglijke en onbeweeglijke, de Aanbiddelijke, de Meester der Meesters! In de drie werelden is er geen aan U gelijk; hoe kan er een hogere zijn? O Gij die alleen staat, Opperst verheven.

44. Daarom werp ik mijzelf voor U, O Heer! ter aarde, Aanbiddelijke! Ik groet U, ik vraag Uw zegen. Alleen aan U is het toevertrouwd om met mij te verkeren als vader tot zoon, als vriend tot vriend, als minnaar tot zijn geliefde.

45. Ik ben verheugd dat ik gezien heb wat nooit enig mens tevoren zag; en toch, O Heer! ben ik overstelpt van vrees. Ik bid U, neem weer de vorm aan die ik ken. Wees barmhartig, O Heer! Gij die het Tehuis zijt van het gehele universum.

46. Ik brand van verlangen om U te zien zoals Gij tevoren waart, met de kroon, de scepter en de discus in Uw handen; in Uw andere vorm, met Uw vier handen, O Gij Wiens armen ontelbaar zijn en Wiens vormen oneindig.

Shri Krishna

47. Mijn geliefde vriend! Het is alleen door Mijn genade en macht dat ge in staat zijt geweest om dit luisterrijke visioen te zien (door Atma-yoga, yoga van het Zelf), het Universele, het Oneindige, het Oorspronkelijke. Nooit tevoren is het door een ander gezien dan door u.

48. Noch door studie van de Schriften, noch door offerande of het geven van aalmoezen, noch door ritueel of door strenge onthouding is het de mens op aarde mogelijk te zien wat gij gezien hebt, O gij grootste held van de Kuru-stam!

49. Wees niet bevreesd of verbijsterd door het schrikwekkende visioen. Laat uw vrees varen en zie Mij nog eens opnieuw, met verheugd gemoed, in Mijn u zo vertrouwde vorm.

Sanjaya

50. Nadat Hij aldus tot Arjuna gesproken had, toonde de Heer Shri Krishna zich weer in Zijn gebruikelijke vorm; en de Machtige Heer troostte met zachte woorden hem die zo pas nog beefde van angst.

Arjuna

51. Nu ik Uw milde menselijke vorm zie, mijn Heer, ben ik weer mijzelf en kom ik tot bedaren.

Shri Krishna

52. Het is heel moeilijk om dit visioen van Mij te zien, dat gij gezien hebt. Zelfs de machtigsten hebben er tevergeefs naar verlangd.

53. Noch door studie van de Schriften, noch door strenge onthouding (tapas), noch door gaven of offeranden is het mogelijk Mij te zien zoals gij Mij gezien hebt.

54. Slechts door grote devotie kan Ik zo gezien en gekend worden; slechts op die wijze kan een mens één met Mij worden, O Arjuna!

55. Hij die iedere handeling doet terwille van Mij, voor wie Ik het uiteindelijk doel ben, die Mij alleen liefheeft en niemand haat - slechts hij zal tot Mij komen.

Dit is het einde van het elfde hoofdstuk, getiteld:
Het Kosmische Visioen.

12 bhakti-yoga of de weg van toewijding

Arjuna

1. Mijn Heer! Wie zijn de besten onder uw toegewijden? Zijn het degenen die U trachten te kennen als een persoonlijk God of degenen die U als Onpersoonlijk en Onverwoestbaar aanbidden?

Shri Krishna

2. Diegenen die hun geest vast op Mij gevestigd hebben, die Mij altijd eren met onwankelbaar geloof en concentratie; dat zijn de allerbesten.

3. Zij die Mij aanbidden als de Onverwoestbare, de Ondefinieerbare, de Ongemanifesteerde, de Alomtegenwoordige, de Ondenkbare, de Oorspronkelijke, de Onveranderlijke en de Eeuwige;

4. Die hun zinnen beteugelen, die alle levensomstandigheden met dezelfde ogen bezien en die voor het welzijn van alle wezens werken, vast en zeker komen zij tot Mij.

5. Maar zij die op deze wijze hun aandacht op het Absolute en het Onpersoonlijke vestigen, ontmoeten groter ontberingen; want het is moeilijk voor hen die een lichaam bezitten, Mij te realiseren als zonder lichaam.

6. Waarlijk, diegenen die hun handelingen aan Mij overgeven, die over Mij peinzen, die Mij aanbidden en over Mij alleen mediteren, met geen gedachten dan aan Mij,

7. O Arjuna, die red Ik spoedig uit de oceaan van leven en dood, want hun geest is gevestigd op Mij.

8. Laat dan uw geest alleen aan Mij trouw blijven. Laat uw rede (Buddhi) in Mij opgaan; dan zult gij zonder twijfel hiernamaals in Mij alleen verblijven.

9. Maar als ge uw geest niet vast op Mij kunt vestigen, mijn geliefde vriend! probeer het dan te doen door voortdurende oefening.

10. En als ge niet sterk genoeg zijt om u in concentratie te oefenen, wijd uzelf dan aan Mijn dienst, doe al uw daden terwille van Mij, dan zult ge toch het doel bereiken.

11. En als ge zelfs hiervoor te zwak zijt, zoek dan uw toevlucht in vereniging met Mij en doe met volmaakte zelfbeheersing afstand van de vrucht van al uw handelen.

12. Kennis staat boven handeling in den blinde, meditatie staat boven louter kennis, afstand doen van de vrucht van handeling staat boven meditatie en waar zelfverloochening is, zal vrede volgen.

13. Hij die niet in staat is tot haat jegens enig wezen, die vriendelijk en meedogend is, vrij van zelfzucht, zonder trots, gelijkmoedig in vreugde en in smart en vergevensgezind,

14. Altijd tevreden, evenwichtig, zelfbeheerst, resoluut; en die zijn geest en zijn verstand aan Mij heeft opgedragen, zulk een aan Mij toegewijde leerling is Mij dierbaar.

15. Hij die de wereld geen kwaad doet en wie de wereld geen kwaad kan doen, die zich niet laat meeslepen door enige opwelling van vreugde, boosheid of angst, zulk een is Mij zeer dierbaar.

16. Hij die niets verwacht, die zuiver is, waakzaam, onbekommerd, door niets verontrust en die afstand doet van alle initiatief, zulk een is Mij dierbaar.

17. Hij die boven vreugde en haat staat, die noch klaagt, noch begeert, voor wie voorspoed en tegenslag gelijk zijn, zulk een is Mij dierbaar.

18. Hij voor wie vriend en vijand gelijk zijn, die eer en schande, hitte en koude, genot en pijn op dezelfde wijze tegemoet treedt, die door niets bekoord wordt,

19. Die lof en afkeuring gelijkelijk aanvaardt, die zwijgzaam is, die tevreden is met elk lot, die geen vaste woonplaats heeft, die standvastig is en vervuld van devotie, zulk een is Mij dierbaar.

20. Waarlijk, diegenen die de levenschenkende wijsheid liefhebben, zoals Ik hen geleerd heb, wier geloof nooit wankelt en die hun gehele Natuur op Mij concentreren, die zijn Mij boven alles dierbaar.

Dit is het einde van het twaalfde hoofdstuk, getiteld: Bhakti-Yoga of de Weg van Toewijding.

13 onderscheid tussen geest en materie

Arjuna

1. Mijn Heer! Wie is God (Purusha) en wat is de Natuur (Prakriti), wat is de Materie en wat is het Zelf; wat is wat men Wijsheid noemt en wat is het dat waard is gekend te worden? Ik wilde hier gaarne een uitleg over hebben.

Shri Krishna

2. O Arjuna! Het lichaam van de mens is de speelplaats (het veld) van het Zelf; en Dat wat de activiteiten van het lichaam kent, noemen de wijsgeren het Zelf.

3. Ik ben het Alwetende Zelf dat in de speelplaats der Materie woont; kennis van de Materie en van het alwetende Zelf is Wijsheid.

4. Wat Materie genoemd wordt, waaruit het samengesteld is, waar het vandaan is gekomen en waarom het verandert; wat het Zelf is en wat Zijn macht is: dit alles zal Ik nu in het kort uiteenzetten.

5. Zieners hebben het op velerlei wijze bezongen, in vele hymnen en heilige Vedische gezangen, zwaar van gedachte-inhoud en overtuigend van bewijskracht.

6. De vijf fundamentele elementen (aarde, vuur, lucht, water en ether), het gevoel van bestaan, de rede, de geheimzinnige levenskrachten, de tien organen van waarneming en actie, de vijf gebieden van de zintuigen;

7. Begeerte, afkeer, genot, pijn, sympathie, vitaliteit en het koppig vasthouden aan het leven, dit zijn in het kort de bestanddelen van de veranderende Materie.

8. Nederigheid, oprechtheid, onschuld, vergevensgezindheid, rechtschapenheid, bereidheid jegens de leraar; zuiverheid, standvastigheid, zelfbeheersing;

9. Afstand doen van de genietingen van de zinnen, afwezigheid van hoogmoed, juist begrip voor de pijnlijke problemen van geboorte en dood, van ouderdom en ziekte;

10. Ongehechtheid ten opzichte van vrouw, nageslacht of tehuis; gelijkmoedigheid in voor- en tegenspoed;

11. Onwankelbare toewijding aan Mij, door yoga zonder enig ander doel; de eenzaamheid liefhebben, onverschillig zijn voor gezelschapsleven;

12. Voortdurend branden van verlangen naar de kennis van het Zelf en peinzen over de lessen van de grote Waarheid - dat is Wijsheid en al het andere is onwetendheid.

13. Nu zal Ik u spreken over die grote Waarheid die de mens behoort te kennen, aangezien hij door middel daarvan onsterfelijke gelukzaligheid zal winnen. Dat wat zonder begin is, het Eeuwige Brahman, het Absolute, dat men noch zijn, noch niet-zijn kan noemen,

14. Zijn handen en Zijn voeten zijn overal. Het heeft overal ogen die zien, hoofden die denken en monden die spreken; Het luistert overal; Het verblijft in alle werelden (de drie werelden: grof, subtiel en causaal). Het omhult ze alle.

15. Het staat buiten de zinnen en toch straalt Het door iedere zintuiglijke waarneming heen. Het is aan niets gebonden en toch schraagt Het alles. Het wordt niet beïnvloed door de Guna’s en toch ondervindt Het ze alle.

16. Het is binnen in alle wezens en toch er buiten; het is onbeweeglijk en toch bewegend; Het is te subtiel om waargenomen te worden; Het is ver weg en toch altijd dichtbij.

17. Het is onverdeeld in alle wezens aanwezig en toch leeft Het in ieder afzonderlijk; Het is de schraag van alles, Schepper zowel als Vernietiger;

18. Het is het Licht der Lichten, buiten het bereik van de duisternis; Het is de wijsheid, het enige dat waard is gekend te worden of dat wijsheid ons kan leren; Het is de Aanwezigheid in de harten van allen.

19. Zo heb Ik u dus in het kort gezegd wat Materie is, wat het Zelf is dat waard is gerealiseerd te worden en wat wijsheid is. Hij die toegewijd is aan Mij, weet; en zeer zeker zal hij in Mij binnentreden.

20. Voorts moet ge weten dat Prakriti (Natuur) en Purusha (Geest) geen begin hebben; en dat verschil van karakter en kwaliteit alleen in de Natuur (Prakriti) hun oorsprong hebben.

21. Natuur is de Wet die oorzaak en gevolg voortbrengt; Purusha is de bron van het ondervinden van alle vreugde en smart.

22. Purusha die in het hart van de Natuur woont, ondervindt de Guna's die de Natuur voortbrengt; en het komt door gehechtheid aan de Guna's dat Hij in een goed of een slecht lichaam woont.

23. Zo verblijft dus de Opperste Geest (Purusha) in het lichaam van de mens; Hij die ziet en toelaat, Hij die schraagt en geniet; de Verheven Heer en het hoogste Zelf.

24. Hij die Purusha en Prakriti tezamen met haar kwaliteiten (Guna's) begrijpt, die komt niet weer terug op aarde, ongeacht zijn staat van leven.

25. Sommigen realiseren het Opperste door met Zijn hulp te mediteren over het innerlijke Zelf, anderen door zuivere rede, weer anderen door juiste handeling.

26. Nog anderen, hoewel zij geen directe kennis hebben, maar alleen door wat zij van anderen horen, aanbidden Het toch en ook zij zullen, als zij trouw zijn aan wat hun geleerd wordt, de oceaan des doods oversteken.

27. Overal waar leven gezien wordt in beweeglijke of in onbeweeglijke dingen, is dit het gemeenschappelijke product van Materie en Zelf.

28. Hij die de Opperste Heer kan zien in alle wezens, het Onvergankelijke temidden van het vergankelijke, hij alleen kan werkelijk zien.

29. Daar hij de Heer in alle dingen gelijkelijk waarneemt, brengen zijn handelingen zijn spirituele leven geen schade toe, doch leiden hem tot de hoogste toppen van Gelukzaligheid.

30. Hij die begrijpt dat het alleen de Wet der Natuur is die handelingen tot hun vrucht brengt en dat het Zelf nooit handelt, die alleen kent de Waarheid.

31. Hij die de verscheidenheid van levensvormen alle in de Ene geworteld ziet en hoe zij van Hem uit verder groeien, die zal waarlijk het Eeuwige Brahman vinden.

32. Het allerhoogste Zelf, O Prins! is zonder begin, zonder kwaliteiten (Guna's) en het is Onvergankelijk; hoewel Het binnen in het lichaam is, handelt Het toch niet, noch ook wordt Het aangetast door actie.

33. Zoals ruimte, hoewel overal aanwezig, toch vanwege zijn subtiliteit onaangetast blijft, zo behoudt het Zelf zijn zuiverheid onvermengd, hoewel Het in alle vormen aanwezig is.

34. Zoals de éne Zon de gehele aarde verlicht, zo verlicht de Heer het gehele universum.

35. Diegenen die met de ogen der Wijsheid aldus het verschil zien tussen Materie en Geest en weten hoe men het Leven kan bevrijden van de Wet der Natuur (oorzaak en gevolg), die zullen het Opperste bereiken.

Dit is het einde van het dertiende hoofdstuk, getiteld: Onderscheid tussen Geest en Materie.

14 de drie guna's

Shri Krishna

1. Nu zal Ik u de Wijsheid openbaren die boven kennis staat en met behulp waarvan de wijsgeren Volmaking hebben bereikt.

2. Terwijl zij in Wijsheid verblijven en Mijn Godheid realiseren, worden zij niet wedergeboren als het heelal weer opnieuw geschapen wordt bij het begin van iedere kringloop en evenmin worden zij vernietigd als het heelal weer wordt opgelost.

3. De Grote Prakriti is de Moederschoot, waarin Ik het zaad plant waaruit alle wezens geboren worden, O Prins!

4. O roemrijke zoon van Kunti! Door welke moederschoot de mensen ook geboren worden, het is Prakriti zelf die hen ontvangt en Ik ben hun Vader.

5. Sattva, Rajas en Tamas zijn de Guna's die de Wet der Natuur (Prakriti) voortbrengt. Zij zijn het die de vrije Geest in alle wezens aan banden leggen.

6. O zondeloze! Van deze drie is het Zuiverheid (Sattva), die lichtgevend, sterk en onkwetsbaar is, die de mensen bindt door haar verlangen naar geluk en inzicht.

7. Passie (Rajas), voortgebracht door dorst naar genot en gehechtheid, bindt de ziel doordat zij een liefhebster is van activiteit.

8. Maar Onwetendheid (Tamas), het product van duisternis, stompt de zinnen in alle belichaamde wezens af en bindt hen met de ketenen van onwetendheid, luiheid en diepe slaap.

9. Zuiverheid (Sattva) brengt geluk, Passie (Rajas) brengt opwinding en Onwetendheid (Tamas) verduistert de wijsheid en leidt tot een leven van mislukkingen.

10. O Prins! Zuiverheid heeft de overhand als Passie en Onwetendheid overwonnen zijn; Passie heeft de overhand als Zuiverheid en Onwetendheid overwonnen zijn; en Onwetendheid heeft de overhand als zij Zuiverheid en Passie overwint.

11. Als het licht van kennis uit alle poorten van het lichaam naar buiten straalt, dan kunt ge er zeker van zijn dat Sattva de overhand heeft.

12. O beste van alle Indiërs! Hebzucht, de prikkel tot handelen en het begin van de handeling zelf, moeten toegeschreven worden aan de overheersing van Rajas.

13. Duisternis, stilstand, wanbegrip en misleiding zijn het resultaat van de overheersing van Tamas.

14. Als Sattva de overhand heeft, gaat de ziel, wanneer zij het lichaam verlaat, over naar de zuivere regionen waar diegenen wonen die het Hoogste kennen.

15. Als Rajas de overhand heeft, wordt de ziel wedergeboren onder degenen die van activiteit houden;

16. Als Tamas heerst, komt zij in de moederschoot van hen die onwetend zijn.

17. Men zegt dat de vrucht van een verdienstelijke handeling vlekkeloos is en vol van Sattva; het resultaat van Rajas is verdriet, dat van Tamas duisternis.

18. Sattva brengt Wijsheid voort, Rajas hebzucht en Tamas onwetendheid, wanbegrip, misleiding en duisternis.

19. Als Sattva toeneemt, dan verheft een mens zich; als Rajas toeneemt, is er noch ontwikkeling noch ontaarding; als Tamas toeneemt, is hij verloren.

20. Zodra een mens begrijpt dat het alleen de Guna's zijn die handelen en niets anders en als hij *DAT* ziet wat hoger is dan de Guna's, dan bereikt hij Mijn goddelijke natuur.

21. Als de ziel de Guna's te boven komt, die de ware oorzaak zijn van het fysieke bestaan, dan wordt hij bevrijd van geboorte en dood, van ouderdom en verdriet en drinkt hij met volle teugen de nectar van onsterfelijkheid.

Arjuna

22. Mijn Heer! Aan welke tekenen kan hij die de Guna's te boven is gekomen, herkend worden? Hoe handelt hij? Hoe leeft hij?

Shri Krishna

23. O Prins! Hij die de Guna die aanwezig is, niet schuwt en niet verlangt naar dat wat afwezig is;

24. Hij die een neutrale houding bewaart, hij die zich niet laat verstoren door de Guna's, hij die zich realiseert dat het alleen maar de Guna's zijn die handelen en kalm blijft;

25. Hij die genot of pijn aanvaardt zoals het komt, die heeft zich in het middelpunt van zijn Zelf gevestigd; voor wie een stuk klei of een steen of goud hetzelfde is, die noch genegenheid noch afkeer heeft, die standvastig is, even onverschillig voor lof als voor afkeuring;

26. Die eer en schande met gelijke ogen beziet, die vriend en vijand even lief heeft, die alle initiatief laat varen, zo is hij die de Guna's te boven is gekomen.

27. En hij die alleen Mij dient, met onwankelbare toewijding, zal de Guna's te boven komen en Eén worden met het Eeuwige.

28. Want Ik ben het Tehuis van Brahman, de nooit ophoudende bron van onsterfelijkheid, van eeuwige rechtvaardigheid en van oneindige Vreugde.

Dit is het einde van het veertiende hoofdstuk, getiteld:
De Drie Guna's.

15 de allerhoogste

Shri Krishna

1. Er is een Boom, de eeuwige levensboom, Ashvattha (heilige vijgeboom) met zijn wortels in het allerhoogste en zijn takken omlaag. Zijn bladeren zijn de lofzangen van de Veda's en hij die dit begrijpt en kent is een Veda-kenner.

2. Zijn takken schieten opwaarts en neerwaarts uit, en worden gevoed door de Guna's, zijn knoppen zijn de zintuiglijke objecten; en zijn wortels volgen de Wet die 's mensen wedergeboorte en ontaarding veroorzaakt en zij boren zich diep in de grond.

3. In deze wereld kent men de ware vorm niet van deze Boom, evenmin als zijn oorsprong of zijn einde; en zijn kracht wordt niet begrepen, totdat de Ashvattha die met zijn wortels diep in de aarde doordringt, wordt omgehakt met de scherpe bijl van ongehechtheid.

4. Voorbij deze Boom ligt het Pad, vanwaar er geen terugkeer is als men het eenmaal gevonden heeft. Dit is de Oorspronkelijke Purusha waaruit deze zeer oude schepping ontsproten is.

5. De wijzen bereiken de onvergankelijke, eeuwige staat wanneer zij, bevrijd van hoogmoed en misleiding, hun liefde voor de zintuiglijke dingen overwonnen hebben; wanneer zij door afstand te doen van begeerte en door hun blik vast op het Zelf te richten, niet meer heen en weer worden geslingerd door de elkaar tegengestelde gewaarwordingen, zoals vreugde en smart.

6. De zon schijnt daar niet, noch de maan, noch ook het vuur. Zij die daarheen gaan, komen nooit terug. Want, O Arjuna! Dat is Mijn verheven verblijfplaats.

7. Dat wat het leven van dit heelal uitmaakt, is slechts een heel klein deel van Mijn Eeuwige Zelf, dat de zes zintuigen met als laatste de geest (Manas), die alle hun oorsprong in de Natuur vinden, om zich heen trekt.

8. Als de Opperste Heer een lichaam binnentreedt of het verlaat, dan verzamelt Hij deze zintuigen en reist ermee verder, zoals de wind geur verzamelt terwijl hij door de bloemen waait.

9. Hij is de waarneming van het oor, het oog, de tastzin, de smaak en de reuk, ja en ook van de geest; en het ondervinden van de dingen die zij waarnemen is ook van Hem.

10. De onwetenden zien niet dat Hij het is Die aanwezig is in het Leven en Die weggaat bij de dood; ook niet dat Hij het is Die genot ondervindt door middel van de Guna's. Slechts het oog van wijsheid ziet.

11. De zoekers naar Eenheid vinden Hem in zichzelf met grote inspanning; maar de onintelligenten, die ondanks al hun inspanningen hun geest niet kunnen beheersen, vinden Hem niet.

12. Onthoud dat het Licht dat van de zon komt en de gehele wereld verlicht en het Licht dat in de maan is en Dat wat ook in het vuur is, alle uit Mij geboren worden.

13. Ik treed deze wereld binnen en blaas al Mijn Schepselen leven in met Mijn levenskracht; en door Mijn koele manestralen voed Ik de planten.

14. Als het vuur des levens vaar Ik in hun lichamen en samen met de vitale stromen van Prana en Apana verteer Ik de verschillende soorten voedsel.

15. Ik ben gezeten in de harten van allen; herinnering, wijsheid en onderscheidingsvermogen danken hun oorsprong aan Mij. Ik ben het die gerealiseerd moet worden volgens de Schriften; Ik ben de Vedakenner en de samensteller van de Vedanta.

16. Er zijn twee aspecten in Purusha; het vergankelijke en het onvergankelijke. Alle leven in deze wereld behoort tot het eerste, het onveranderlijke element behoort tot het laatste.

17. Maar hoger dan alle ben Ik, de Opperste God, het Absolute Zelf, de Eeuwige Heer, die de drie werelden doordringt en ze alle schraagt.

18. Boven het vergankelijke en het onvergankelijke sta Ik, die door de Schriften en de wijsgeren de Allerhoogste wordt genoemd (Purushottama).

19. Hij die Mij met heldere blik als de Allerhoogste (Purushottama) ziet, weet alles wat er te weten valt en zal Mij altijd aanbidden met zijn hele hart.

20. Aldus, O zondeloze! heb Ik u deze hoogst mystieke kennis geopenbaard. Hij die begrijpt, wint wijsheid en bereikt de vervulling van het leven.

Dit is het einde van het vijftiende hoofdstuk, getiteld: De Allerhoogste.

16 onderscheid tussen goddelijke en demonische guna's

Shri Krishna

1. Onbevreesheid, een zuiver leven leiden, zich onafgebroken richten op wijsheid; gulheid, zelfbeheersing, bereidheid tot offers, regelmatige studie van de Schriften, strenge onthouding, openbaarheid,

2. Goedwillendheid, waarheid, afwezigheid van toorn, afstand-doen, tevredenheid, eerlijkheid, mededogen voor alles, onbaatzuchtigheid, hoffelijkheid, bescheidenheid, trouw,

3. Moed, vergevensgezindheid, geestkracht, zuiverheid, bevrijd zijn van haat en ijdelheid; dat zijn de eigenschappen van hem die de goddelijke Kwaliteiten (goddelijke Guna's) bezit, O Arjuna!

4. Huichelarij, trots, onbeschaamdheid, wreedheid en onwetendheid behoren bij hem die uit de goddeloze kwaliteiten (demonische Guna's) geboren is.

5. Goddelijke Kwaliteiten leiden tot bevrijding; demonische tot slavernij. Wees niet bezorgd, Prins! Gij hebt de goddelijke Kwaliteiten.

6. Alle wezens behoren tot één van de twee klassen; de Goddelijke of de demonische. De Goddelijke heb Ik beschreven; nu zal Ik de andere beschrijven.

7. Zij die tot de demonische klasse behoren, weten niet hoe zij moeten handelen of hoe zij afstand moeten doen. Zij hebben geen zuiverheid, noch waarheid. Zij begrijpen de juiste beginselen van gedrag niet.

8. Zij zeggen dat het heelal een toeval is, zonder doel en zonder God. Het leven wordt geschapen (zeggen zij) door sexuele vereniging, een product van zinnelijke lust en anders niet.

9. Deze gedegradeerde zielen die zo denken, deze vijanden van het mensdom - vol onverstand en meedogenloosheid - komen alleen op de wereld om te vernietigen.

10. Terwijl zij zich overgeven aan onverzadigbare hartstochten en huichelachtig, zelfgenoegzaam en aanmatigend zijn, valse opvattingen huldigen die op misleiding gebaseerd zijn, is hun werk er slechts op gericht om hun eigen goddeloze bedoelingen uit te voeren.

11. Terwijl zij verbeten hun kwade besluiten uitbroeden, die slechts de dood ten gevolge hebben; terwijl zij slechts bevrediging van de begeerte als het hoogste doel zoeken en niets zien van wat daar buiten ligt;

12. Gevangen in de strikken van duizend ijdele verwachtingen, de slaaf van passie en toorn, vergaren zij zich bergen van onrechtmatige rijkdommen, alleen om hun zinnelijke begeerten te bevredigen.

13. 'Dit heb ik vandaag gewonnen, morgen zal ik een andere begeerte bevredigen; deze schat is nu van mij, de rest zal ik ook weldra bezitten';

14. 'Ik heb één vijand verslagen, de andere zal ik ook verslaan; ik ben het genot waardig, ik ben de Almachtige, ik ben volmaakt, machtig en gelukkig';

15. 'Ik ben rijk, ik ben beschaafd; wie kan zich met mij vergelijken? Ik zal offers brengen, ik zal betalen - en ik zal genieten.' Zo laten zij zich verblinden door onwetendheid.

16. Zo worden zij in verwarring gebracht door tegenstrijdige gedachten en raken zij verward in de valstrikken van begeerte, verdwaasd door hartstocht; en zinken zij in de verschrikkingen van de hel.

17. Verwaand, koppig, rijk, trots en onbeschaamd, laten zij zich voorstaan op hun overwicht en negeren de regels van welvoeglijkheid.

18. Opgeblazen door macht en onmatige eigenwaan, heen en weer geschommeld tussen innerlijke lust en woede, haten deze verdorven mensen Mij, Die in hen ben, zoals Ik in allen ben.

19. Die Mij aldus haten, die wreed zijn, de droesem van het mensdom, veroordeel Ik tot een ellendige, goddeloze wedergeboorte, steeds weer opnieuw.

20. Zo wedergeboren, slijten zij het ene leven na het andere, ondergedompeld in begoocheling. En zij bereiken Mij nooit, O Prins! maar ontaarden in nog lagere vormen van leven.

21. De hel heeft drie poorten: zinnelijke lust, woede en hebzucht. Deze vernietigen het Zelf. Vermijd hen.

22. Dit zijn de poorten die tot duisternis leiden; als een mens deze weet te vermijden, zal hij zijn eigen welzijn verzekeren en zal hij tenslotte zijn bevrijding bereiken.

23. Maar hij die de geboden van de Schriften verwaarloost en de ingevingen van zijn hartstocht volgt, die komt niet tot volmaking, noch tot geluk, noch tot het uiteindelijke doel.

24. Laat u daarom, telkens wanneer ge twijfelt of ge een bepaald ding moet doen of niet doen, door de Schriften leiden. In het Licht van de Schriften zult ge uw gehele leven werken.

Dit is het einde van het zestiende hoofdstuk, getiteld: Onderscheid tussen Goddelijke en Demonische Guna's.

17 de drie soorten van geloof

Arjuna

1. Mijn Heer! Wat is de staat van hen die offerhandelingen verrichten, weliswaar niet volgens de Schriften, doch niettemin met onvoorwaardelijk geloof? Is het de staat van Zuiverheid, van Passie of van Onwetendheid (Sattva, Rajas of Tamas)?

Shri Krishna

2. Het geloof, nauw met de menselijke natuur verbonden, is drievoudig: sattvisch, rajasisch en tamasisch. Luister nu goed.

3. Ieders geloof is in overeenstemming met zijn aard. Van nature is hij vol geloof. Hij is in feite wat zijn geloof hem maakt.

4. Zij die zuiver zijn (sattvisch), aanbidden de ware God; zij die hartstochtelijk zijn (rajasisch), aanbidden de machten der Natuur en van rijkdom en tovenarij; de onwetenden (tamasische mensen) aanbidden de geesten der doden en de lagere orden der natuur.

5. Diegenen die niet door de Schriften bevolen onthoudingen beoefenen, die de slaaf zijn van huichelarij en egoïsme, die meegesleurd worden door de drift van begeerte en passie,

6. Die zijn onwetend; zij pijnigen de organen van het lichaam; en zij kwellen ook Mij, Die binnen in hen woont. Weet dat zij verslaafd zijn aan het kwade.

7. Het voedsel dat de mens geniet is ook drievoudig, evenals offers, onthouding en het geven van aalmoezen drievoudig zijn. Luister naar wat het onderscheid is.

8. De voedselsoorten die het leven verlengen en die zuiverheid, kracht, gezondheid, opgewektheid en geluk doen toenemen, kenmerken zich door een fijne smaak en zijn kalmerend, voedzaam en aanlokkelijk. Sattvische mensen houden daar veel van.

9. Rajasische mensen houden van voedselsoorten die bitter zijn of zuur, zout, heet, scherp, droog en prikkelend. Deze brengen pijn, verdriet en ziekte voort.

10. Tamasische mensen houden van voedsel dat oudbakken is, niet voedzaam, rot en bedorven, dat wat anderen hebben laten liggen en wat onrein is.

11. Een offer is zuiver (Sattvisch) als het geofferd wordt door iemand die de vrucht ervan niet begeert, als het gedaan wordt volgens de geboden van de Schriften en met het onvoorwaardelijk geloof dat het offer een plicht is.

12. Een offer dat gebracht wordt terwille van de resultaten of ter zelfverheerlijking, is het product van Rajas.

13. Een offer dat tegen de geboden van de Schriften ingaat, dat niet vergezeld gaat van gebed of gaven van voedsel of geld en dat zonder geloof gebracht wordt, dat is het product van Tamas.

14. Verering van God en de Meester; respect voor de Leraren en de Wijzen; reinheid, oprechtheid, matigheid en geen kwaad doen - dit alles is ascese van het lichaam (onthouding).

15. Spreken met woorden die niemand kwetsen, ware woorden, weldadig en aangenaam om naar te luisteren en voortdurende studie van de Schriften - dat is ascese van het spreken.

16. Bedaardheid, vriendelijkheid, stilte, zelfbeheersing en reinheid - dat is geestelijke ascese.

17. Deze drievoudige ascese kan, als zij met geloof beoefend wordt en zonder gedachte aan beloning, naar waarheid als sattvisch worden aangerekend.

18. Wanneer ascese gepaard gaat met huichelarij of uitgevoerd wordt terwille van zelfverheerlijking, of om in de gunst te komen, of uit ijdelheid, dan komt het van Rajas en het resultaat is altijd twijfelachtig en tijdelijk.

19. Wanneer ascese (onthouding) beoefend wordt in de ban van misleiding en gepaard gaat met tovenarij of kwelling van zichzelf of anderen, dan kan men aannemen dat het uit Tamas voortkomt.

20. De gave die zonder gedachte aan vergoeding gegeven wordt, in het geloof dat men die behoort te geven, op een geschikte plaats, op een passende tijd en aan iemand die het verdient - zulk een gave is sattvisch.

21. Datgene wat gegeven wordt terwille van het resultaat dat het zal voortbrengen, of in de hoop op beloning, of niet van harte - daarvan kan men naar waarheid zeggen dat het 't resultaat van Rajas is.

22. En datgene wat gegeven wordt op een ongeschikte plaats of tijd, of aan iemand die het niet waard is, of met gebrek aan eerbied, of minachtend - zulk een gave is het resultaat van Tamas.

23. *"Om Tat Sat"* - is de drievoudige benaming van het Eeuwige Brahman. Hiermee werden in oude tijden de Vedische Geschriften, de ceremonieën en de offeranden gewijd.

24. Daarom worden alle offerhandelingen, gaven en strenge onthoudingen, die door de Schriften voorgeschreven worden, altijd door hen die Brahman kennen, begonnen met het woord *Om.*

25. Zij die bevrijding wensen, beginnen hun offerhandelingen, hun strenge onthoudingen of hun gaven, met het woord *"Tat" (Dat),* zonder gedachte aan beloning.

26. *"Sat"* betekent Realiteit of het Hoogste Goed en ook wordt het gebruikt om een daad van uitzonderlijke verdienste aan te duiden.

27. De volle overtuiging waarmee het offer, de strenge onthouding en het geven gepaard gaat, wordt ook *"Sat"* genoemd. En ook de daad die alleen terwille van *"Dat"* gedaan wordt.

28. Alles wat zonder geloof gedaan wordt, hetzij offer, strenge onthouding of een gave, of wat dan ook, wordt *"Asat"* genoemd (wat "onwerkelijk" betekent) - want het is een ontkenning van *"Sat"*. Zulk een daad is van geen betekenis, hier niet, noch in het hiernamaals.

Dit is het einde van het zeventiende hoofdstuk, getiteld: De Drie Soorten van Geloof.

18 de yoga van bevrijding door zelf-verzaking

Arjuna

1. O Machtige! Spreek mij nu over het onderscheid tussen opgeven en afstand doen.

Shri Krishna

2. De wijzen zeggen dat afstand doen betekent het achterwege laten van een handeling die uit begeerte voortspruit; en het opgeven betekent het opgeven van de vrucht van de handeling.

3. Sommige wijzen zeggen dat alle actie slecht is en nagelaten moet worden. Anderen zeggen dat daden van opoffering, welwillendheid en onthouding niet opgegeven moeten worden.

4. Luister naar Mijn oordeel wat dit probleem betreft, O Arjuna! Afstand doen heeft drie aspecten.

5. Daden van opoffering, welwillendheid en onthouding moeten niet opgegeven, maar uitgevoerd worden, want zij zuiveren de omhoog strevende ziel.

6. Maar zij moeten gedaan worden zonder gehechtheid en zonder gedachte aan beloning. Dit is Mijn gezaghebbende uitspraak.

7. Het is niet goed om verplichte handelingen na te laten; en als men deze verkeerd begrijpt en niet nakomt, dan is dat het resultaat van louter Tamas.

8. Een handeling vermijden uit angst voor lichamelijk lijden, omdat er kans is dat het pijn zal doen, is vanuit Rajas handelen en dan zal men de vruchten van deze onthouding niet plukken.

9. Hij die een verplichte handeling verricht omdat hij gelooft dat het een plicht is die gedaan moet worden, zonder enige persoonlijke begeerte, hetzij wat de daad zelf betreft hetzij om enige tegenprestatie te ontvangen - zulk een afstand doen is Sattvisch.

10. De wijze die zuiverheid (Sattva) bereikt heeft, wiens twijfels opgelost zijn, die vervuld is van de geest van zelfverloochening, schrikt niet terug voor actie omdat het pijn brengt, noch begeert hij het omdat het genot brengt.

11. Maar omdat zij die nog een lichaam hebben actie niet geheel kunnen vermijden, wordt in hun geval het afstand doen van de vrucht van actie als volledig afstand doen beschouwd.

12. Voor hen die niet van alle begeerte afstand kunnen doen, is de vrucht van actie hiernamaals drievoudig - goed, slecht of ten dele goed en ten dele slecht. Maar voor hem die afstand heeft gedaan, is er geen vrucht van actie.

13. Nu zal Ik u zeggen, O Machtige! wat de vijf factoren zijn die volgens het Sankhya-systeem moeten samentreffen voordat een actie voltrokken kan worden.

14. Het zijn: een lichaam, een persoonlijkheid, fysieke organen, hun veelvoudige activiteit en het beschikte lot.

15. Welke handeling een mens ook verricht, of hij het met spierkracht doet of met spreken of denken en of het juist of verkeerd is, deze vijf zijn de essentiële oorzaken.

16. Maar de dwaas die, door zijn onrijpe oordeel, meent dat het alleen zijn individuele zelf is dat handelt, die verdraait de waarheid en hij ziet niet juist.

17. Hij die geen trots heeft en wiens rede onbezoedeld is door gehechtheid, doodt niet, zelfs al doodt hij deze mensen; en zijn daad bindt hem niet.

18. Kennis, de kenner en het object van kennis, dat zijn de drie aansporingen tot actie; en de daad, de dader en het instrument zijn er de drie bestanddelen van.

19. De kennis, de daad en de dader verschillen naar gelang van de Guna's. Luister ook goed naar het volgende:

20. De kennis die de Ene Onvergankelijke ziet in alle wezens, de Ene Ondeelbare in alle afzonderlijke levens, dat kan naar waarheid Sattvische Kennis worden genoemd.

21. De kennis die het veelvoudige bestaan in alle wezens als afzonderlijk beschouwt - die komt uit Rajas voort.

22. Maar dat wat blindelings vasthoudt aan een idee alsof het alles was, zonder logica, waarheid of inzicht, dat heeft zijn oorsprong in Tamas.

23. Een verplichte handeling, zonder gehechtheid door iemand verricht, noch met genoegen, noch met tegenzin en zonder gedachte aan de gevolgen, zulk een handeling is Sattvisch.

24. Maar zelfs al kost een handeling de grootst mogelijke inspanning, toch zal men moeten aannemen dat deze uit Rajas voortkomt indien degene die deze handeling doet, zijn begeerten zoekt te bevredigen en vervuld is van persoonlijke ijdelheid.

25. Een handeling die ondernomen wordt door misleiding en zonder dat men rekening houdt met de resultaten die eraan vastzitten, of met de werkelijke capaciteit van degene die deze handeling doet of met de schade die erop kan volgen, zulk een daad kan als het product van Tamas worden beschouwd.

26. Maar als een mens geen gevoel van voorkeur of tegenzin heeft en geen ijdelheid, als hij moed en vertrouwen heeft en het hem niet kan schelen of hij slaagt of faalt, dan komt zijn handeling uit Sattva voort.

27. Hij die impulsief is, gulzig, die beloning zoekt, die heftig en onzuiver is, heen en weer getrokken tussen vreugde en verdriet, van zo iemand kan men aannemen dat Rajas overheerst.

28. Terwijl hij wiens doel onvast is, die traag van geest is, koppig, oneerlijk, hatelijk, lui, mismoedig, tot uitstellen geneigd - van hem kan men aannemen dat hij in Tamas verkeert.

29. Rede en overtuiging zijn ook drievoudig, naar gelang van de Guna die overheerst. Ik zal deze volledig en afzonderlijk verklaren, O Arjuna!

30. Het verstand dat de schepping en ontbinding van het leven begrijpt, dat weet welke handelingen gedaan en welke niet gedaan moeten worden, dat weet wat men moet vrezen en niet moet vrezen, dat slavernij en bevrijding kent, dat verstand is Sattvisch.

31. Het verstand dat niet begrijpt wat juist en wat verkeerd is, wat gedaan moet worden en wat niet, is gevangen in de slinger-beweging van Rajas.

32. En het verstand dat, ondergedompeld in onwetendheid, denkt dat wat verkeerd is, goed is en alles verdraaid ziet, O Arjuna! dat verstand wordt door Tamas geregeerd.

33. De onwrikbare vastberadenheid waarmee de geest door middel van Yoga de vitaliteit en de zinnen beheerst, O Arjuna! die zijn het product van Sattva.

34. De hardnekkigheid waarmee men altijd vasthoudt aan ritueel, aan eigenbelang en rijkdom, terwille van de vruchten van handeling (dharma, karma en artha), die komt uit Rajas.

35. En de hardnekkigheid waarmee men zich vastklampt aan slaap, aan vrees, smart, wanhoop en ijdelheid - dat is het product van Tamas.

36. Hoor nu verder over de drie soorten van vreugde. Datgene wat van dag tot dag toeneemt en bevrijding schenkt van ellende,

37. Dat wat eerst vergif lijkt, maar naderhand als nectar werkt - die vreugde is Sattvisch want het is uit de rustige kalmte van het Zelf geboren.

38. Dat wat eerst als nectar is, omdat de zinnen zich verlustigen in hun objecten, maar dat tenslotte als vergif werkt - dat genot ontstaat uit Rajas.

39. Terwijl het genot dat van het begin tot het einde de zinnen slechts verdooft, dat uit slaap (nidra) voortkomt, uit indolentie en achteloosheid, dat genot komt van Tamas.

40. Er is niets op aarde of in de hogere werelden dat vrij is van de drie Kwaliteiten (Guna's), want zij zijn uit de Natuur (Prakriti) geboren.

41. O Arjuna! De plichten van de geestelijke leermeesters (Brahmanen), de krijgers (Kshatriya's), de kooplieden (Vaishya's) en de dienaren (Shudra's) zijn alle vastgelegd in overeenstemming met de overheersende Guna in hun aard.

42. Kalmte, zelfbeheersing, onthouding, reinheid, vergevensgezindheid, evenals oprechtheid, kennis, wijsheid en geloof in God - deze maken de plicht uit van een geestelijke leermeester.

43. Dapperheid, fierheid, vastberadenheid, vaardigheid, edelmoedigheid, standvastigheid in de strijd en bekwaamheid in het regeren - deze maken de plicht uit van een krijgsman. Zij vloeien voort uit zijn eigen aard.

44. Landbouw, veeteelt en handel zijn de plicht van een koopman; alweer in overeenstemming met zijn aard. De plicht van een dienaar is te dienen en ook dat komt overeen met zijn aard.

45. Volmaking wordt bereikt als elk zich ijverig op zijn plicht toelegt. Luister, dan zal Ik u zeggen hoe dit bereikt wordt door hem die zich altijd om zijn eigen plicht bekommert.

46. De mens bereikt volmaking door zijn handelingen op te dragen aan God, die de bron is van alle bestaan en die alles vervult.

47. Het is beter om zijn eigen plicht te doen, hoe gebrekkig ook, dan de plicht van een ander te volgen, hoe goed men die ook kan vervullen. Hij die zijn plicht doet zoals zijn eigen natuur het hem openbaart, die zondigt nooit.

48. Van de plicht die iemand bij de geboorte meekrijgt, moet niet worden afgeweken, ook al vervult men deze slechts gebrekkig. Alle handelingen worden door gebreken ontsierd, zoals vuur door rook verduisterd wordt.

49. Hij wiens geest geheel onthecht is, die zichzelf overwonnen heeft, wiens begeerten verdwenen zijn, die bereikt door zelf-verzaking dat stadium van volkomen vrijheid, waar actie zichzelf voltooit en geen zaad achterlaat.

50. Nu zal Ik in het kort uiteenzetten hoe hij die volmaking bereikt heeft, het Eeuwige Brahman vindt, de staat van Opperste Wijsheid.

51. Terwijl hij zich altijd laat leiden door zuivere rede, zich dapper beheerst, afstand doet van de zinsobjecten en gehechtheid en haat opgeeft,

52. Geniet hij eenzaamheid, leeft hij sober, heeft hij zijn lichaam, geest en spraak onder volmaakte beheersing; en zo, verdiept in meditatie, wordt hij vrij - altijd vervuld van zelfverloochening.

53. Daar hij zelfzucht, heftigheid, aanmatiging, wellust, haat en hebzucht opgegeven heeft, niets in eigendom bezit en vrede bereikt heeft, bezit hij de juiste conditie om zich met het Eeuwige Brahman te verenigen.

54. En als hij één wordt met Brahman en zijn ziel de gelukzaligheid kent die het Zelf toebehoort, voelt hij geen begeerte en geen smart, beschouwt hij alle wezens op gelijke wijze en geniet hij het voorrecht van opperste toewijding aan Mij.

55. Door zulke toewijding ziet hij Mij, wie Ik ben en wat Ik ben; en terwijl hij Mij aldus in essentie kent, treedt hij Mijn Rijk binnen.

56. Terwijl hij zich op Mij verlaat in al zijn handelingen en deze terwille van Mij doet, bereikt hij door Mijn genade het Eeuwige en onveranderlijke Leven.

57. Geef dan uw handelingen aan Mij over, leef in Mij, concentreer uw intellect op Mij en denk altijd aan Mij.

58. Vestig uw geest slechts op Mij en door Mijn genade zult ge de hinderpalen op uw pad te boven komen. Maar indien ge, misleid door zelfzucht, niet wilt luisteren, dan zult ge voorwaar verloren zijn.

59. Indien ge in uw zelfzucht denkt dat ge deze strijd kunt ontlopen, dan zal uw wil niet vervuld worden, want dan zal de Natuur zelf u dwingen.

60. O Arjuna! Uw plicht bindt u. Uit uw eigen aard is deze ontstaan en dat wat ge in uw begoocheling niet wenst te doen, datzelfde ding zult ge doen. Ge zijt hulpeloos.

61. God woont in de harten van alle schepselen, O Arjuna! Hij laat hen als het ware op een wiel ronddraaien door Zijn mystieke macht.

62. Zoek dan uw toevlucht in Hem en geef uzelf met geheel uw hart aan Hem over, dan zult ge door Zijn genade tot de Opperste vrede komen en het Eeuwig Tehuis bereiken.

63. Aldus heb Ik u de waarheid onthuld, het Mysterie der mysteriën. Denk erover na; ge zijt vrij om te handelen zoals ge wilt.

64. Luister alleen nog eens naar Mijn laatste woord, het diepste geheim van alle; gij zijt Mij innig dierbaar en daarom spreek Ik voor uw welzijn.

65. Wijd uzelf aan Mij, aanbid Mij, offer aan Mij, werp uzelf voor Mij neer, dan zult ge zeker tot Mij komen. Dit is Mijn plechtige belofte; want gij zijt Mij dierbaar.

66. Laat alles achter u en geef uzelf over aan Mij alleen. Wees niet bezorgd: Ik zal u al uw zonden kwijtschelden.

67. Spreek hier niet over met iemand die geen asceet is, noch met iemand die niet liefheeft, of die niet wil luisteren, of die ermee spot.

68. Maar hij die dit grote geheim aan Mijn volgelingen leert en die zelf de grootste toewijding aan Mij heeft betoond, zal voorzeker tot Mij komen.

69. Onder de mensen is er geen die Mij beter dient en niemand op aarde die Mij dierbaarder is.

70. Hij die dit geestelijk gesprek tussen ons bestudeert, zal Mij daarmee aanbidden op het altaar van de Wijsheid, dat verzeker Ik u.

71. Ja, zelfs zal hij die er met vertrouwen naar luistert en geen twijfel heeft, bevrijd worden van het kwade en oprijzen naar de werelden die de deugdzamen bereiken door rechtvaardige daden.

72. O Arjuna! Hebt ge aandachtig naar Mijn woorden geluisterd? Is uw onwetendheid en uw waanbeeld nu verdwenen?

Arjuna

73. Mijn Heer! O Onveranderlijke! Mijn waanbeeld is op de vlucht gegaan. Door Uw genade, O Onvergankelijke, is het licht gaan dagen. Mijn twijfel is voorbij en ik zal handelen naar uw woord.

Sanjaya

74. Aldus heb ik deze zeldzame, heerlijke en zielsontroerende samenspraak gehoord van de Heer Shri Krishna en de verheven Arjuna.

75. Door de genade van de wijsgeer Vyasa luisterde ik naar dit geheim en deze geheime Yoga van de Heer van Yoga zelf, zoals Hij voor mijn aangezicht sprak.

76. O Koning! Hoe meer ik over dat prachtige en heilige tweegesprek denk, hoe meer ik mijzelf in vreugde verlies.

77. Naarmate mijn herinnering steeds weer opnieuw de zeer verheven schoonheid van de Heer terugroept, raak ik vervuld van verbazing en geluk.

78. Overal waar de Heer Shri Krishna is, de Heer van Yoga en overal waar Arjuna is, de Grote Boogschutter, daar ben ik ervan overtuigd dat voorspoed, overwinning, geluk en rechtschapenheid zullen volgen.

Dit is het einde van het achttiende en laatste hoofdstuk van de Bhagavad Gita, getiteld:
De Yoga van Bevrijding door Zelf-Verzaking.